

XVI. évfolyam 2. szám

2020. szeptember

MAGYAR CSENDŐR

Híven, Becsülettel, Vitézül!
A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület
Kiadványa

***Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország Feltámadásában!
Ámen!***

**A Magyar Királyi Csendőrséget az Alkotmány-
bíróság 44/991 számú határozataival rehabilitálta.
Törvény és alkotmány ellenesnek nyilvánította az
Ideiglenes Nemzeti Kormány csendőrség fel-
osztatására vonatkozó 1690/ 1945.M.E. rendeletét
(Magyar Közlöny 1991.VIII.28)**

**PUBLICATION OF EVIDENCE INTERNATIONAL INVES-
TIGATION 1935 - NEMZETKÖZI RENDVÉDELMI
NYILVÁNTARTÁS - 93. OLDALÁN 1935. ÉVBEN A MAGYAR
KIRÁLYI CSENDŐRSÉGET A KANADAI CSENDŐRSÉGGEL
EGYÜTT A VILÁG LEGHATÁSOSABBAN MŰKÖDŐ
BŰNÜLDÖZŐ SZERVÉNEK MINŐSÍTETTE.**

HU ISSN 1786-9250

**Kiadja: A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület
2030 Érd, Teréz u. 30.**

**Felelős szerkesztő: vitéz Ságvári Pál elnök
Postacím: 2700 Cegléd, Muskotály u. 11.
E-mail: sagvari.alez@gmail.com**

**Tel/fax: 06/53-312-587
Mobil: 06/30-583-80-11**

*A kiadványban közöltek nem feltétlenül egyeznek a szerkesztők
véleményével. Kéziratokat és fotókat a szerzők kérésére
visszaküldjük. E-mailben küldött írásokat World 6 vagy újabb
verzióban, képeket, rajzokat JPG formátumban kérünk. Gépíró
kapacitással nem rendelkezünk, korosabb olvasóinktól fogadunk el
csak gépelt kéziratokat.*

A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület honlapja: www.magyarcsendorok.hu

Harminc év emléképeí

Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület

olvasatban

Még a múlt század utolsó éveiben, a kommunista rendszer bukása (1989-90) után biztató reménysugarak csillantak fel Magyarország leromlott helyzetének rendbetételére. Különösen a nemzetgazdaság, a demokratikus szabadságjogok, a határainkon túlra kényszerült magyarság és a csendőrség ügyeiben is sokan vártunk javulást. Sajnálatosan, ezek a remények többségében rövid időn belül szertefoszlottak. Mert az alig álcázott pénzügyi világhatalom számos vonatkozásban akadályozta az akkori és a későbbi, gyakran következtelen vezetést az elvárható döntések meghozatalában.

Ennek kapcsán a nemzetgazdaság ügyében az ország kiárusításán túl, néhány év alatt mélyszegénységben tengődő milliók, velük párhuzamosan hatalomhoz köthető milliárdosok mérhetetlen harácsolásainak lehettünk tanúi napjainkig. A demokratikus szabadságjogok a gyakorlatban felemás értelmet kaptak, mert a világútlelél megadásától az emlékezetes rendőr rohamokig széles a skála.

A határon túli magyarság ügyében a jelenlegi kormány tette a legtöbbet de nem eleget. Nemzetközi síkon szinte semmit. Lásd a tragikus Trianon ügyének kezelését, ami szorosan kapcsolódik az elszakított országrészek magyarságához!

A csendőrség sorsáról itt annyit, hogy 1991-ben az Alkotmány Bíróság határozata kinyilvánította, hogy Rákosiék törvénytelenül oszlatták fel a Testületet, de kormányzati szinten ez a határozat süket fülekre talált. Ennyit a sokat hangoztatott jogállamiságról.

De említhetjük a kilátástalanságba süllyedt több mint félmillió, többségében fiatal szakember (egészségügyi dolgozóktól a villanyszerelőig) kivándorlását Nyugat-Európába és a tengerentúli országokba. Nem felejtjük a haderőreform címén a Magyar Honvédség padlóra küldését a

2000-es évek elejétől, vagy a Határőrség felszámolását, rendőrségbe történő „integrálását”. (Csakhogy a határőrök többsége nem akart és nem is lett rendőr. Inkább elmentek biztonsági őrnek a szupermarketekbe vagy három-négyszeres jövedelemért sokan külföldön vállaltak munkát.)

A Magyar Rendőrséget ért (10 évvel korábbi) átgondolatlan intézkedések és a megszegyenítően alacsony fizetések, juttatások miatt megrogyant. A kozmetikázott statisztikai jelentések máig sem tudják lefedni az egyre növekvő élet és vagyon elleni bűncselekmények magas számát, súlyosságát. E miatt a lakosság biztonságérzete bizonyíthatóan romlott. Tehát a rendszerváltás jelentős mértékben nem igazán hozta ki hazánkat a pártállam ásta mély gödörből.

Ebben a politikai légkörben szóba sem kerülhetett a bukott rendszer vezetőinek és kiszolgálóiknak a felelősségrevonása. Mert jogi eszközökkel és parlamenti úton elmaszatolták az 1956 utáni állami és pártvezetők, a kegyetlen vérbírák, belügyminisztériumi kiskirályok, vagy a máig, másnéven működő ügynökhálózatok vezetőinek felelősségre vonását az ártatlan tízezrek bebörtönzéséért, megkínzásáért, több száz magyar hazafi kivégzéséért.

Aki tanulmányozhatta a recski kényszerszemlék háttérborzongató történetét, tanúsíthatja, hogy a rabok között egy ember sem volt köztörvényes bűnöző. Többségükben kétkézű munkások, parasztok mellett katonák, csendőrök, egyházi személyek, és az 1945 előtti politikai elit képviselői voltak az elszenvedők, a megkínzott áldozatok.

Az úgynevezett rendszerváltás során az ilyen és hasonló hozzáállás miatt sikkadhatott el az akkor hetven éves, hazánkra kényszerített trianoni békediktátum ügye is. Harminc éve és az elmúlt évtizedekben a hatalom birtokosainak eszükbe sem jutott a rabló béke felülvizsgálatának kezdeményezése, például az ENSZ-ben, az EU jogi intézményeiben vagy a nagyhatalmaknál. Sajnos ez is elmaradt. De még a szinte felkínált „beregzászi járás” (népszavazás) ügyében sem léptek Ukrajnával megegyezve.

Helyette diplomáciai sikerként könyvelték el a rabló államokkal sorban aláírt kétoldalú szerződéseket. Amelyekben ünnepélyesen kinyilvánították (az elrabolt területekért, több millió magyar sanyargatásáért, természeti kincsekért) Magyarországnak nincsenek területi és egyéb követelései. Tegyük hozzá, a magyar emberek megkérdezése nélkül! Vagyis véglegesen belenyugodtak hazánk 1920-ban történt kegyetlen szétmarcangolásába, három és fél millió nemzetestvérünk máig tartó elnyomásába.

Ezen sorsfordító kérdések mellett azonban 1991 után, lehetőség nyílt a törvénytelenül felosztatott m. kir. csendőrség visszaállítására. Miután a Magyar Alkotmány Bíróság hatálytalanította és törvénytelennek minősítette az Ideiglenes Nemzeti ? Kormány rendeletét a csendőrség felosztatásáról. Az elmúlt 30 évben megtapasztalhattuk, hogy a politikai akarat teljesen hiányzott a csendőrség ügyének rendezésére. Felháborító, hogy a mindenkori kormányok álszent nyilatkozatokkal lerázták magukról a felelősséget, mint az ázott kutya a bundájáról a vizet. Évtizedekkel ezelőtt a „történészek”-re hárították a csendőrség szerepének megítélését.

Az 1945 utáni csendőrség elleni törvénysértések ezreit néhány szociális jellegű rendelettel próbálták enyhíteni, például a hadifogságban eltöltött időnek a nyugdíjba történő beszámításával. Ezek után kormányzati szinten „jegelték a témát”, mint aki jól végezte a dolgát. Mert reménykedtek, hogy az akkor már a 80-as éveikben járó idős csendőrök hamarosan elhunynak, nem lesz, aki képviseli őket az országban. Az akkori döntéshozók azt is számításba vehették, hogy a 45 évig tartó csendőrség ellenes kommunista mocskolódások és a máig tartó lejárató kampányok után az emberek nem foglalkoznak a csendőrséggel. De nagyot tévedtek az urak!

Az akkor még hatékonyan működő külföldi csendőr közösségek sok helyen emelték fel a szavukat a Testületért. Különösen az emigrációba kényszerült csendőrök voltak a kezdeményezők, mert nem csak a szeretett hazát, hanem a testületen keresztül hivatásukat is elvesztették. Többen még Öszentségéhez, a Pápához is fordultak, és a nemzetközi téren befolyásos Dr. Habsburg Ottó (magyar trónörökös) segítségét kérték a porig alázott dicső Testület visszaállításáért, helyzetének rendezéséért.

Mint ahogy a 90-es években a csendőrök közül többen nyilatkozták „az utolsó percben” kezdeményezték jogi úton is a m. kir. csendőrség magyarországi utódszervezetének a megalakítását. Ekkor a legendás hírű, tehetséges (7 évig szovjet hadifogságot, majd évekig a hírhedt recski kényszermunkatáborból elszökött) magyarországi Tárkányi László csendőrhadnagyot bízták meg ezzel a feladattal. Róla a Magyar Csendőr következő (decemberi) számban emlékezünk meg.

Az emigrációba kényszerült csendőrök egy markáns csoportja az USA-ban vitéz Kiss Gábor cső. főhadnagy szervezésében az élére állt az ügynek. A 90-es években 2003-ig ő volt a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség központi vezetője. Többek között Floridában minden évben február 14.-től gazdag programokkal 2-3 napos csendőrnapiakat szerveztek, amelyekre előadónak, résztvevőnek a világ minden tájáról meghívták a volt csendőröket, más csendőr csoportok képviselőit és a csendőrséggel bizonyíthatóan szimpatizáló személyeket, szervezeteket, pl. Dr. Szakály Sándor történészt, a Hadtörténet Intézet akkori főigazgatóját vagy Lányi Zsolt országgyűlési képviselőt, a Parlament honvédelmi bizottságának elnökét, a Szemere Bertalan Rendvédelmi Történeti Tudományos Társaság képviselőit, továbbá általuk ismert csendőr leszármazott honvéd és rendőrtiszteket az USA-ból ill. Magyarországról.

1999-ben kezdeményezték a torontói Magyar Fegyveres Erők, ismertebb nevén a Csendőr Múzeum gyűjteményének hazaszállítását is. Szintén ebben az évben a Hadtörténeti Intézet díszudvarán v. Kiss Gábor szervezésében felavattuk és felszentelték az I-II. világháború csendőr hőseinek márvány emléktábláját. (A fenti nevezetes eseményeken személyes résztvevő voltam.)

Sajnálatosan kudarcok is történtek. Tárkányi László bajtárs megbízatása nem járt sikerrel. (Feltehetően a rendszerváltás kábulatából 2003-2005-re magukhoz tért volt kommunisták ebbe is „besegítettek”.) Tárkányi hadnagyot jól ismertem. Elmondása szerint a Budapesti Bíróság az iratanyagait 5 (öt) alkalommal, különböző kifogásokkal visszadobta, vagyis nem történt meg a cégbírósági bejegyzés sem.

Ez megdöbbenést és ismételt csalódást váltott ki Kiss Gáborékban, a tengeren túli országokban élt csendőrökben. Rájuk jellemzően nem adták fel a küzdelmet a csendőr utódszervezet megalakításáért a m. kir. Csendőrség magyarországi képviseletéért.

A történethez tartozik, hogy a rendszerváltás előtt 1988. márciustól feleségemmel az USA-ban (Florida Állam, Saint Petersburg) éltünk, dolgoztunk. Számos csendőrtiszttel kerültem kapcsolatba, barátságba. Tiszteletbeli csendőrként bajtársi szeretettel maguk közé fogadtak. Egyik vezetői megbeszélésen a 90-es évek elején felkérést kaptam, hogy tervezett végleges hazatérésem után, segítségükkel szervezzem meg a mai Magyar Csendőr Bajtársi Egyesülethez hasonló közösséget és biztosítsam annak sikeres működését.

Megtiszteltetésként elfogadtam a MKCSBK központi vezető felkérését, a nem kevés feladattal járó, Magyarországon akkor sem veszélytelen munkát. Azon kívül, hogy állandóan lehallgatták külföldi és hazai beszélgetéseimet, meggyőződtem róla, az „illetékes szervek” több mint másfél évtizedig minden lépésemet figyelték. Éveken át az előkészítéssel, tekintélyes pártfogók, a leendő alapító tagság és a jogi lehetőségek felkutatásával, szervezésével foglalkoztam, sikeresen.

Az egyesület tagjai előtt ismert, hogy 2003. október 18.-án tartottuk meg Dr. Holló József altábornagy (volt HIM főigazgató és mások segítségével) alakuló küldött gyűlésünket a Hadtörténeti Intézet Tóth Ágoston teremben, 42 alapítóval. Közülük a legismertebb személyek: Dr. Szakály Sándor történész, számos csendőrség történeti tanulmány, könyv szerzője, Lányi Zsolt országgyűlési képviselő, Lengyel László csendőr százados a volt hazai csendőrök elismert vezetője, akit az alakuló gyűlésen tiszteletbeli elnökké választottunk.

A Magyar Csendőr előző számaiban több alkalommal jelentettünk meg írásokat a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület (MCSBE) megalakulásának körülményeiről és sikeres működéséről, hűséges tagságunkról, tisztségviselőinkről, a tiszteletbeli csendőrörsök munkásságáról, kiemelt rendezvényeinkről. Ennek okán jelen írásomban nem bocsátkozom további részletekbe, ismételésekbe. De biztosíthatom kedves bajtársaimat, olvasóimat arról, hogy Egyesületünkben az alaprendeltetésünk kezdettől és továbbra is a m. kir. csendőrség népszerűsítése, dicső hagyományainak folyamatos ápolása, védelme volt és maradt, együtt a magyar rendvédelem történetében betöltött 64 éves szolgálatának hiteles bemutatásával.

Mint a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület (betegség miatt) leköszönt alapító elnöke huzamosabb ideig végzett „csendőrségi szolgálat” után becsülettel jelenthetem, hogy az Alapszabályban megfogalmazott célkitűzéseinket a hatályos törvények betartása mellett, folyamatosan teljesítettük, és a

m. kir. csendőrség ügyében eredményesen építkeztünk. Szinte a nulláról indulva, Isten segítségével, a magyar hagyományőrző szervezetek között, példaértékű összefogással, elismert és kiemelkedően jól működő bajtársi közösséggé fejlődtünk.

Tudatában vagyok annak, hogy hatályos törvényi okok és a bevezetőben felsoroltak miatt nem léphettünk előbbre, de nem állhatunk meg a félúton, nagyon sok még a tennivalónk. Megvalósításukhoz kérem a Magyarok Istenének áldását, tagságunk, bajtársaim hűséges szolgálatát, támogatóink önzetlen segítségét!

Az elnöki tisztségben történt „őrségváltás” kapcsán jó szívvel bízom abban, hogy a 2020. július 30.-án megválasztott elnökünk vitéz Tóth Csaba ny. rendőr alezredes bajtársunk méltó utódom lesz, és minden tőle telhetőt meg fog tenni Egyesületünk további sikeres működéséért. Felkérem tagságunkat, bajtársainkat, segítsék Tóth Csaba bajtársunkat új, felelősségteljes vezetői tisztségében. Hittel, hazaszeretettel, fegyelmezetten, csendőr szellemiséghez és hagyományokhoz híven egyesületünkben! Végezetül, a szokásos tegező stílusban, tisztelettel és nyomatékosan kérem, hogy továbbra se engedjétek meg egyesületünkben a bomlasztási kísérleteket, a széthúzást, a gyanús karrierista vagy alkoholista alakok befurakodását, és a szélsőséges politikai pártok nézeteinek terjesztését. Mindig tartsátok szem előtt, hogy a fegyelmezett egységben az erő!

Ez alkalommal is hálás köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik az elmúlt években velem együtt, teljes szívvel, legjobb tudásuk szerint szolgálták a m. kir. csendőrség ügyét a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületben. Mint egyesületünk 2020. július 30.-án megválasztott örökös tiszteletbeli elnöke a m. kir. csendőrség ügyében lehetőségeim szerint továbbra is ott leszek, ahol segíthetek!

Híven, becsülettel, vitézül!

vitéz Ságvári Pál

Kedves Bajtársaim, Barátaim és Tagtársaim!

Nagy tisztelettel köszönöm azt a megtisztelő bizalmat, amivel a 2020. július 30-án megtartott küldött gyűlésünkön leadott szavazatukkal az egyesületünk elnökévé választottak. Néhány gondolat erejéig szeretnék bemutatkozni:

TÓTH CSABA IMRE hivatalos anyakönyvi nevem, de csak a Csabát használom, Egerben 1954.01.14-én születtem, két települést tartok szülő falumnak Aldebrőt, ahol anyai és Kápolnát, ahol apai nagyszüleim éltek. A Kápolnai általános iskola elvégzését követően a miskolci Bláthy Ottó Titusz erőszakos szakközépiskolában érettségiztem. Több szakképesítés mellett elvégeztem a Rendőrtiszti Főiskolát közrendvédelmi és közlekedési szakon, majd később másoddiplomát szereztem az Eszterházy Károly Egyetem számítástechnikai tanári kurzusán. Polgári életben egy munkahelyem volt a fentebb említett egyetem akkor még Ho Si Minh Tanárképző Főiskolaként volt ismert, innen vonultam be sorkatonának Nagyatádra a harckocsizó ezredhez, ahol légvédelmi tüzérként szolgáltam 1974-től 1976-ig. Tizedesi rendfokozatban szereltem le. Röviden visszatérve a korábbi munkahelyemre, 1976.11.01-től rendőrség hivatásos állományába kerültem őrmesteri rendfokozatba járőrként az egri rendőrkapitányságra.

Rövidesen áthelyeztek a hevesi rendőrkapitányság újonnan alakult közlekedési egységéhez, mint baleset helyszínelőt és vizsgálót. Innen vezényeltek át az RTF-re, ahol nappali tagozaton végeztem el a főiskolát. Tiszti rendfokozat megszerzését követően visszakerültem az eredeti szolgálati helyemre, ahol különböző parancsnoki beosztásokat töltöttem be és végül 2006. július 1-től nyugállományba kerültem alezredesi rendfokozatban kapitányságvezető helyettesi beosztásból.

Bátran felmerülhet a kérdés, hogy mit keres egy volt rendőr a MCSBE élén? Azt bizton és bátran állíthatom, hogy az újkori, vagyis jelenlegi rendőrség jogelődje bármennyire idegenkednek egyesek ettől a Magyar Királyi Csendőrség és a Magyar Királyi Rendőrség. A korábbi rendőri tanulmányaim során erről az oktató kollégák mélyen hallgattak.

Életem folyamán három olyan tényező volt, ami a csendőrség részletesebb megismerésére inspirált.

- Köztudott, hogy rendőrségnek minden évben legalább egyszer be kell számolnia az illetékes települések testületei előtt a végzett munkáról közbiztonsági helyzetről és közlekedési helyzet alakulásáról. Az első időkben a hozzászólások és vélemények és javaslatok kapcsán minden esetben megfogalmazódott az a felvetés, hogy vissza kellene állítani a csendőrséget. Azok tudtak rendet csinálni, nekik volt tekintélyük! Sajnos a kor előrehaladtával egyre ritkultak ezek a felvetések. Sajnos a jelen korba már egyre kevesebb ember látott élőben a magyar rónán járőröző kakastollasokat. Mélyen elgondolkoztattott, hogy mi az a titok, ami az emberek elismerését még ennyi év múlva is kivívta.

- Második szempont a feleségem, aki szintén rendőr volt a nagyapja csendőr főtörzsőrmesterként szolgált, egyenruhás képe és szolgálati kardja díszhelyen volt a lakásunkban.

- Harmadik szempont az volt, hogy a kapitányságunkon vitéz Dr. Gulyás István és Dr. Francsics Ottó révén jelentős rendőr, csendőr korabeli relikvia gyűlt össze, ami alapját képezte a Tarnaméra-i Rendőrmúzeum anyagának. Volt lehetőségem megismerni vezetői szempontból is a szabályzatok, irat anyagok áttanulmányozása során a csendőrség működését, felvételi és személyzeti rendszerét és nem utolsósorban szolgálati működését, ami megalapozta az eredményességüket.

Meg kell említenem, hogy kerültem az egyesülethez. Dr. Francsics Ottó barátom, korábbi főnököm rábeszélte, hogy szerkesszem az egyesület honlapját. Ennek kapcsán megismerhettem az itt tevékenykedő bajtársak áldozatkész, hazaszerető, önfeláldozó tevékenységét. Végül vitéz Dr. Gulyás István barátom inspirációjára beléptem az egyesületbe. Később nagy megtiszteltetésként az egyesületünk alelnöke lehettem.

Kedves Bajtársaim!

Aztán eljött az az idő amikor felmerült annak lehetősége, hogy el kellene vállalnom az elnöki tisztséget, talán hezitálás volt látható rajtam, ami nem volt véletlen! Egy olyan nagyszerű EMBER után felvállalni egy tisztséget, mint vitéz SÁGVÁRI PÁL ny. honvéd alezredes, korábbi elnökünk csodálni való!

Benne egy csak felsőfokokban meghatározható emberi nagyságot ismerhettem meg! Ennek az egyesületnek a sorsa a nevével fémjelezhető. Nélküle áldozatos munkája és anyagi segítsége nélkül ez az egyesület ma nem létezne. Küzdelmes 17 évet tudhat maga mögött, ami nagy áldozatokat követelt a kedves családjától is, ezúton köszönet kedves feleségének. Sokszor fülembe csengenek elhangzott szavai a csendőrnapi, 1956-os megemlékezések során mondott, ahol hazaszeretetre, a dicső elődök tiszteletére, emlékének megőrzésére, helytállásra oktatott minket. Köszönet mindenért és ezután is igényt tartunk szolgálataidra és értékes tanácsaidra!

Végezetül pár gondolatot szeretnék mondani a jövőről:

- Meg szeretném ismerni az egész szervezetet, szeretnék aktívan részt venni a munkákban,
- Fontosnak tartom a tagrevíziót, pontos nyilvántartás felfektetését az aktív és passzív tagságról,
- A fenti ponthoz tartozik a fiatalítás, annak figyelemben tartásával, hogy megbecsülés és tisztelet övezze régi áldozatkész tagjainkat is,
- Nagyon fontos szempontnak tartom továbbra is az egyesületünk alapszabályában foglalt célok megvalósítását,
- Szeretném elmélyíteni kapcsolatunkat a BEOSZ-szal, mint ernyőszervezettel, köszönve ez úton is segítségüket munkánkhoz különösen Hazuga Károly nyugállományú altábornagy úrnak a BEOSZ elnökének és Esküdt Lajos nyugállományú ezredes úrnak a BEOSZ elnökhelyettesének! Bajtársaimmal karöltve ígérhetem, hogy a BEOSZ céljaival azonosulva valljuk „HAZA MINDENEKELŐTT”

Tisztelt Bajtársaim, Tagtársaim és Barátaim!

Én személy szerint vallom, hogy minden szervezet, csoport, egyesület eredményessége az egyes tagok összefogásán, tenni akarásán, egyéni munkáján, hazaszereteten múlik.

Minden építő jellegű javaslatra nyitott vagyok, bátran keressetek, van egy szlogenem hozzá: „Lehetetlent megoldjuk, a csodákra egy kicsit várni kell!”

Tisztelettel:

Vitéz Tóth Csaba egyesület elnöke

„HÍVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL A HAZÁÉRT MINDHALÁLIG!”

Emlékezzünk csendőr hőseinkre, hősi halált haltak a hazáért!

Csatári Imre füzesabonyi őrsbeli csendőr őrmester, az orosz harctéren, Homonnán, 1914. szeptember 25.-én ragályos betegségben elhunyt.

Gál András nagypályi őrsbeli csendőr a Fenyvesvölgnél vívott harcban 1914. szeptember 25.-én elesett.

Kövendi Sándor csontosói őrsbeli próbacsendőr az orosz csapatok megfigyelése közben megsebesült és 1914. szeptember 18.-án Ungváron meghalt.

Gajdán Mihály bárányosi őrsbeli csendőr a szerbekkel a bárányosi szigeten vívott harcban 1914. szeptember 27.-én elesett.

Kóta Lajos újaradi őrsbeli és **Széli Ferenc** temesvári szárnybeli csendőrök az oroszokkal Alsóvereckénél vívott ütközetben 1914. szeptember 28.-án elestek.

Simon István nagykomlói őrsbeli csendőr a szerbekkel Bárányosnál vívott harcban 1914. október 22.-én hadifogságba esett ahol meghalt.

Halmay József főhadnagy, az aradi szakasz parancsnoka, az oroszokkal vívott harcban 1914. október 23.-án Nowa-Alexszadria mellett elesett.

Reisz György hadnagy a zsombolyai szakasz parancsnoka az oroszokkal vívott chírowi csatában 1914. október 31.-én elesett.

Dajka Lajos kassahámori őrsbeli csendőrt megszökött orosz hadifoglyok 1915. augusztus 21.-én Felsőtőkés határában megölték.

Vakán Károly bercsényi őrsbeli csendőrt az oroszokkal Kosmierzyn mellett vívott harcban 1915. augusztus 15.-én elesett.

Pécsi Lajos tiszaluci őrsbeli csendőrt 1915. október 18.-án két körözött bűnöző Tiszalúcon orvvul megölte.

Imre Gergely vledényi őrsbeli alőrmester és **Mihály István** sepsiszentgyörgyi szárnybeli csendőr a románokkal Sósmező körül vívott harcban 1916. október 17.-én elestek.

Kosza József brassói szárnybeli alőrmester a románokkal Sósmezőnél vívott harcban 1916. október 15.-én elesett.

Takács Árpád brassói szárnybeli alőrmester a románokkal vívott harcban 1916. október 23.-án Sósmező körül elesett.

A románokkal az ojtózi-szoros és Sósmező körül vívott harcokban 1916. október második felében elestek még: **Szűcs Imre** brassói szárnybeli 2. oszt. őrmester, **Borcsa Gyula** brassói kerületi, **Trippa György** aradi szárnybeli csendőrök, **Papp József** sepsiszentgyörgyi szárnybeli őrmester pedig román hadifogságba esett, ahol meghalt.

Stefcsik József őrmestert, a váradlesi őrs parancsnokát, **Radicsev József** budapesti kerületbeli alőrmestert és nyolc pótcsendőrt a szerb komitácsik 1918. október 24.-én Kalandjevciben megölték.

Áldott legyen emléük!

Wass Albert

1995. február 15-i csendőrkonferenciára (Venice, USA)

Magyar-ország, Magyar Nemzet, Magyar Csendőr

Amikor a magyar csendőrre kívánok emlékezni: csak ilyen cím alatt tehetem. Amikor azt mondom, hogy Magyarország: a történelmi Magyarországra gondolok. Amikor azt mondom, hogy "magyar nemzet": az összmagyarságról szólok, mely Árpád vezérlete alatt telepedett meg a Kárpátok medencejében, Árpádházi királyok alatt vált nemzetté, és amikor kimondom ezt a szót, hogy "csendőr" az előtt a pompás magyar királyi alakulat előtt emelek kalapot, mely a magyar nemzet képviselőjében Magyarország törvényes rendjét őrizte, hűségesen és becsületesen.

Nekünk, erdélyi magyaroknak, különösen sokat jelentett a magyar csendőr, alighanem többet, mint másoknak, mert mi megszenvedtük a magyar csendőr hiányát is. Tíz esztendősen erdélyi gyerek voltam, amikor a trianoni úgy-nevezett "békekötés" eredményeként Erdély román megszállás alá került és az egyenes termetű, egyenes beszédű kakastollas csendőr helyét egy tucatraláló lompos és alamuszi, kopott katonaruhába bujtatott oláh foglalta el, egy rendetlenül öltözött gyalogos szakaszvezető vezetése alatt, aki egymaga értett csak valamicskét az írás-olvasás mesterségéhez, ezzel szemben azonban ravaszabb volt a rókánál is, ahogy ezt hamarosan megtanultuk.

Azzal kezdődött, hogy valaki ellopott az istállóból egy fejőstehenet. Ilyesmi még nem történt azelőtt és apám elküldte a tehenészt a faluba a bíróhoz, az pedig tovább küldte őt az új-fajta csendőrörsre. Így aztán jó félóra multával becsoszogott hozzánk, az irodába az új csendőr-parancsnok.

"Az enyim név Munteanu" mutatkozott be a szakaszvezető "hallom neked hiányzik tehén?"

"Ki ellopta?" akarta Munteanu tudni. "Ha tudnám, magam mennék érte" felelte apám "de így a te dolgod kell legyen, hogy felkutasd. Te vagy itt a törvény, azt beszélik."

"Jól beszélik" bólintott a kis sovány emberke "én visszahozza neked tehén még esti fejés előtt."

Azzal elment s egy óra se telt bele, ott volt a tehénnel. "Ki lopta el?" akarta tudni apám.

"Ez hivatalos titok" súgta titokzatosan Munteanu "én néked nem mondhatja. De azt tudom megcsinálni, hogy több ilyen lopás ne történhessen."

Azzal megsúgta apámnak a titok kulcsát.

"Te fizetsz nekem minden hónapban negyven lej. Költségekre" tette hozzá "és adsz minden héten két liter bor, a pincéből, barátságára. Minden tavaszkor két kicsi malac, minden őszkor, pálinkafőzés idején, egy korsó a kisüstből s amíg te élsz és én élek, nem lesz itt több lopás, semmi."

Így is történt. A román rend embere megkapta apámtól a maga járandóságait és ha el is tűnt olykor ez vagy amaz, rendszerint meg is került hamarosan.

A környékbeli birtokosokkal is megkötötte Munteanu a maga szerződését, és ahogy hírért vettem Erdély-szerte hasonló szerződések biztosították a tulajdonjogot. De aki vadászember volt és a román hatóságoktól nem kapott fegyvertartási engedélyt, az olyannak is sikerült hamarosan "megolajozni" egy-egy akadékos kezét a rend őrizői között, a román közmondás alapján: "nincs olyan piszkos edény, amit ne lehetne tisztára mosni... egy kis jóakarattal.."

Családos ember voltam, már amikor a "bécsi döntés" boldog-szomorú határozata alapján a románok kikotródtak észak-Erdélyből. Boldogok voltunk, hogy az országnak az a része, ahol mi éltünk, magyar lett újra. De fájt a szívünk azokért, akik ott maradtak. A bécsi döntés alapján meghúzott új határ mindössze két kilométerre a házunktól szakította ketté a világot és régi szomszédainktól keserves volt a búcsúzkodás. Legtöbbjét azóta se láttuk, elnyelte őket a román gyűlölet.

Amikor az első kakastollas csendőrt megpillantottuk, elsírtuk bizony magunkat, apám is, én is. Örömünk azonban rövid volt nagyon.

Valamit azonban el kell még mondanom, ha könnybe borul is tőle a szemem. Apám életét az utolsó itthoni magyar csendőrök mentették meg. Én akkor már front-szolgálaton voltam, Kolozsvár és Torda között. Küldtem apámért egy teherkocsit. De ahogy megtudtam később: túlságosan eltöltötték az időt, csomagolással, búcsúzkodással, miegyébbel és a román tankok már jöttek Gyeke felől az

országúton. A németek felrobbantották a hidakat, és emiatt késtek ugyan, de egy gyalogos román alakulat már előbb átjött az erdőkön s nem találván ellenállást, egyszerre csak ott a házunk feletti dombon. Szerencsére a csendőrök még nem hagyták el a falut. Tüzelni kezdtek a románokra, azok pedig visszahúzódtak a dombról. A csendőrök a teherkocsira ami még ott volt, föltették apámat is és lehajtottak a parkon át az országútra és onnan tovább Szamosujvár irányába, teherkocsijukkal mindenütt apám mögött.

Apám mesélte el mindezt, amikor évekkel későbben Németországban összetalálkoztunk. Legyen az Úristen azokkal a derék csendőrökkel, akik őt kimentették az oláhok markából. Tisztartónkat, Bőjthe urat, aki ott maradt, karóba húzták az ocsmány gazok.

Legyen az Úristen az én szerencsétlen magyar Hazámmal is. Emelje nemzetté újra ezt a sárba taposott magyar népet. Hadd lengjen a magyar csendőr kakastolla a magyar róna felett, az erdélyi hegyeken és mindenütt, ahol magyarok élnek és szenvednek.

Uram-Isten: ennek a vénembernek egyéb kívánsága már nincsen is:

Mentsd meg Hazámat a patkányoktól és piócáktól és rendeld oda Uram az én derék csendőreimet az igazság és békeesség őrzésére, mostantól fogva mindörökké... Ámen.

Forrás: vitéz Kiss Gábor hagyatéka

Elhallgatott történelem

fejezetek a Királyi Csendőrség történetéből

Fontos, hogy néhány, a csendőrségre, mint testületre jellemző sajátosságról is szó essék, hiszen éppen ezek miatt volt a csendőr csendőr... A csendőrpár, amelyik közbiztonsági feladatot látott el, minden esetben két főből állt. Egy fős pár csak ritka esetben és csak más irányú - nem közbiztonsági -szolgálatra volt vezényelhető. A két fő biztosítékot jelentett az esetleges túlkapások ellen is, mivel a pártárs nem hajthatta végre a pártvezető által kiadott, de szabályellenes rendelkezéseket, sőt, kötelessége volt a pártvezető figyelmét felhívni, amennyiben mégis ilyen fordult elő, majd bevonulásuk után jelentenie is kellett az esetet. Ha nem ezt tette és a jogszerűtlen magatartásra fény derült, akkor az aki elhallgatta a történeteket, ugyanolyan vétséggel terheltén került a hadbíróság elé, mintha ő maga követte volna el a szabálytalanságot! A két fő biztosította ugyanakkor a hatékonyabb segítségnyújtás lehetőségét, valamint a beosztott pártárs folyamatosan tanulhatott is a tapasztaltabb pártvezetőtől.

Kiemelt figyelmet fordítottak a korrupció, a megvesztegetés elkerülésére is. Éppen ezért a csendőröknek és hozzátartozóiknak tilos volt akár szolgálatban, akár azon kívül bárkitől, bármi címen is díjazást, ajándékot, jutalmat, kedvezményt vagy ingyenes ellátást elfogadniuk! Ide nem csak azok az esetek tartoztak, amikor a csendőr semmiféle ellenszolgálatot nem adott a kapott tárgyért viszonzásul, hanem az is, ha a megkapott szolgáltatás értékével nem arányban álló módon fizetett! Ilyen vétség esetén az érintettet azonnal elbocsátották a testületből!

A kihallgatások, kikérdezések menete is igen éles ellentétben állt a marxista regényekben leírt vagy az 1945 után készült filmek által bemutatottakkal. Sértettet és tanút ugyanis a csendőr csak külön-külön, egyesével hallgathatott ki, két megbízható és az ügyben érdektelen nagykorú állampolgár jelenlétében, akiknek kötelessége volt jelteni a csendőr által esetlegesen elkövetett bármiféle kihágást is. A gyanúsítottakat a csendőr a gyanú alaposságának vagy alaptalanságának a megállapítása végett kérdezte ki, és kötelező volt a nyomozást kiterjesztenie minden olyan adatra is, amelyek a gyanúsított ártatlanságát bizonyíthatták. A kihallgatás során a gyanúsított nem volt köteles válaszolni a feltett kérdésekre, illetve a csendőrnek tilos volt ígéretet, biztatást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert alkalmaznia, sőt még éjszakai kihallgatással vagy más célzatos kifárasztásos módszerrel sem élhetett. Ezek ugyanis a szolgálati hatalommal való visszaélésnek minősültek és bűnvádi eljárást vontak maguk után. Ugyancsak kivizsgáltak minden egyes fegyverhasználatot is, mégpedig azonnali hatállyal már a helyszínen, illetve az érintett közvetlen előljárója gondoskodott az esetet illető bizonyítékok összegyűjtéséről és azok biztosításáról. A vizsgálathoz a kerületi ügyészt rendelték ki, aki 3 tisztet vont be annak lefolytatásába, de állíthattak fel vegyes - civil és csendőr - bizottságot is. Ezen esetben mindkét fél egyenlő számban képviseltette magát.

A csendőröknek tilos volt bármiféle mellékfoglalkozás űzése! Sőt, a vele egy háztartásban élők is csak olyan foglalkozásokat űzhettek, amelyek összeegyeztethetőek voltak a csendőr szolgálati viszonyával. Ezt olyan szintig be is tartották, hogy például mivel egyes esetekben a közbiztonsági szolgálat ellátásának a pártatlanságát veszélyeztethette volna, a csendőr sem horgász sem vadásztársaságnak nem lehetett a tagja!

Tiltott volt a hitelre történő könnyelmű vásárlás is, sőt kötelezően előírt összeget kellett takarékbá rakniuk a csendőröknek - igaz a fizetésük is tisztességes volt. Ezért például ezt a fajta megtakarítást a nőtlen csendőrök, csak az őrsparancsnokuk engedélyével használhatták fel, nehogy léhaságra vagy könnyelműségekre vetemedjenek! Ha a csendőr tartozása könnyelmű életmódja miatt, mégis csak meghaladta kéthavi jövedelmének az összegét, azt már az előjáróinak jelenteniük kellett az illetékesek felé. Ekkor a kijelölt tiszt bizalmasan elbeszélgetett az érintett csendőrrel és megállapodott vele, hogy ezt a tartozást hogyan és miként kell mielőbb rendeznie. Ha ez nem történt meg, vagy ha az érintett nem tartotta magát a szóbeli megállapodáshoz, fegyelmi eljárás indult ellene és elbocsátották a testülettől.

A csendőröknek - a tiszteken és a különleges szolgálatot ellátókon kívül - mind szolgálatban, mind pedig azon kívül is egyenruhát kellett viselniük, aminek következtében tulajdonképpen állandóan „szem előtt” voltak. Így szolgálaton kívül sem követhettek el kihágást anélkül, hogy ne tették volna ki magukat a feljelentés veszélyének. Ugyanakkor, mivel ekképpen állandóan uniformisban voltak, azt a kötelességüket, hogy mások életének vagy testi épségének védelmére, illetve a bajba jutottak segítségére siessenek, mindig teljesíthették, maguk mellett tudva az egyenruha biztosította jogokat. Hogy mit jelentett a csendőr fogalma sokak gondolkodásában, azt jól szemléltetik, Kocsor Sándor 1996-ban papírra vétett sorai: Öt éves lehettem s szigorú, de melegszívű apácák által vezetett óvodába jártam. Egy szép nyári nap kirándultunk a közelben levő nagy állami erdő szélére a természetet megismerni, földiepret szedni. Vígán mászkáltam egyik helyről a másikra, s már majdnem teleszedtem kis kosaramat az illatos, édes eperrel, mikor feltűnt, hogy senki sincs már körülöttem. Valahogy betévedtem az erdő sűrűjébe. Elkezdtem kiabálni, de senki sem válaszolt. Az erdő óriási volt, s állítólag farkasok is éltek benne. Ahogy telt az idő, egyre beljebb kerültem s már

kiabálni sem volt erőm, csak keservesen sírtam. Közben egyre sötétedett is, s nagy viharfelhők kezdek gomolyogni az égen. Elfáradtam. Lábam már nem bírta a járást. Leültem egy nagy fa alá és sírdogáltam. A sötétedő erdőben a farkasok villogó szemét láttam rám leselkedni minden bokorból. Egyszerre csak a szapora villámlás két csendőrnek a sziluettjét világította meg, akik mint egy látomás, feltornyosultak előttem. Csendőrkísérők voltak; meghallották a sírásomat az égzengés ellenére. Csodálatos érzés volt a biztonságot sugárzó két mosolygó arcot látni a tollas kalap alatt. Az egyik csendőr felvett a hátára, mert már járni sem volt erőm s majdnem egy órán át gyalogolva elértük a falu szélét. Mint csak erre várt volna a természet, óriási vihar tört ki, fákat döntve zengett az ég, villámlott szinte megállás nélkül. Édesanyám már halálos aggodalommal várt s el lehet képzelni a nagy örömet és a csendőrök iránt érzett hálánkat. Milyen szerencsés voltam, hogy a csendőrkísérő nem kényelmes utakon járt, hanem hóban, sárban, vadonban, erdőben, távol meleg szobáktól, amerre a kötelesség vitte őket, minden nehézséggel, szenvedéssel szembenézve. Ha nem így lett volna, csak a holttestemet találta volna meg a falu népe a nagy vihar után. Azóta a csendőrök mindig úgy éltek az emlékezetemben, mint mentőangyalok.

Két különböző folyóirat is kötődött a magyar királyi Csendőrséghez, mégpedig a Csendőrségi Közlöny, illetve a Csendőrségi Lapok. Az előbbit, hivatalos lap volta miatt a belügyminisztérium Csendőrségi Osztálya szerkesztette, és államköltségen nyomtatták ki 1915 és 1944 között. Havonta kétszer jelent meg és elsősorban a személyi ügyekkel, mint az előléptetések, kitüntetések és a nyugdíjazások foglalkozott, valamint a csendőrségre vonatkozó törvényeket és rendeleteket közölte, amelyeknek végrehajtása vagy végrehajtásának az ellenőrzése a csendőrségre tartozott. Mindezekon túl közölt a testület szervezetével, ellátásával, elhelyezésével és a szolgálat ellátásával foglalkozó írásokat, szabályzatokat is. Minden őrs megkapta a Csendőrségi

Közlönyt, és az őrsparancsnoknak heti egy órában kötelessége volt az aktualitásokat megismertetni az őrs tagjaival. Ebből havi rendszerességgel a beosztottaknak vizsgát is kellett tenniük. Ennek sikerességéhez természetesen biztosítani kellett, hogy az egyes lapszámok mindenki által elérhetőek legyenek.

A másik újságot, a Csendőrségi Lapokat az előfizetésekből és az abban megjelent hirdetésekbe befolyt összegekből tartották fent. Látványos formátumban jelent meg havonta kétszer, címlapján egy lovas és egy gyalogos csendőrrel, akik mögött Nagy-Magyarország körvonalai látszódtak. A testület majd minden, hacsak nem minden tagja előfizetője volt a lapnak, amely tulajdonképpen valóban nekik szólt. Foglalkozott a csendőrök mindennapjaival, közölt kifejezetten szakcikkeket, bűneset és felderítés leírásokat, beszámolókat sikeres vagy tanulságos nyomozásokról, vagy éppenséggel vidám karcolatokat is. Minden társasági eseményre kitért, amely kapcsolatban állt a testülettel, közölte a személyi híreket, és tartalmazott könyvismertetőket is. 1944. december 1-jén jelent meg az utolsó szám, ekkor már Magyar Csendőr címmel.

A csendőrség igyekezett a testület tagjairól a magas elvárások mellett jól gondoskodni is. A tényleges szolgálatban állók számára - a tisztektől a legénységig - az orvosi és kórházi gyógykezeléseknek minden formája díjmentes volt. Ezen felül két úgynevezett „gyógyházat” - tulajdonképpen üdülőt - is fenntartottak, egyet Hévízen, egyet pedig Balatonfüreden. A hévízi, amely májustól októberig üzemelt, egy nagy, ösfás telken épült és az ízületi betegségben szenvedőknek nyújtott gyógykezelést, illetve kikapcsolódást.

A balatonfüredit 1930-ban adták át, szív és keringési betegségekben, érelmeszesedésben, valamint általános kimerültségben szenvedőknek. Ez egész évben nyitva volt, és az érintettek négyhetes beutalókat kaptak. A beutaló érvényes volt a csendőr családtagjaira, a nyugdíjas csendőrökre, a csendőrozvegyekre és -árvákra, illetve az

ezekkel közös háztartásban élőkre is. Az itteni gyógykezelés - nem érintve a rendes évi szabadságot - egészségügyi szabadságnak számított. Az üdülőben mindig azonos számú tiszt és legénységi állományú beutalt tartózkodott, nyaranta 62-62 fő, télen pedig 40-40. Ennek a létszámnak a felét tették ki a nyugállományúak. Természetesen mindenki azonos ellátásban részesült, a beutaltaknak minimális térítési összeget - a tiszteknek fizetésük nagysága szerintit - kellett befizetniük. Az orvosi ellátás és a különböző gyógykezelések térítésmentesek voltak.

A Magyar Királyi Csendőrség - és ez is az elismertségüket bizonyította - kiváló nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezett. Ennek köszönhetően meghívásos alapon vett részt az 1926-ban Berlinben megrendezett Nemzetközi Rendőr Kiállításon is, külön pavilonnal és saját kiállítással, amelynek az összeállításáért Vattay Ferenc csendőr százados volt a felelős.

Három csendőrtisztünk képviselte Berlinben a testületet, akik előadásokat is tartottak az egyidejűleg megrendezett Nemzetközi Rendvédelmi Konferencián, illetve látogatást tettek a német testvértestület egyik küstrini őrsénél is.

1928-ban Ausztriába utaztak tanulmányútra csendőrök, illetve hasonló céllal járt csendőr delegáció Párizsban, Londonban és Brüsszelben is.

Hozzánk a '30-as évek elején érkezett egy népes küldöttség Kanadából, akiknek célja a csendőrség intézményének tanulmányozása volt, különös tekintettel a náluk működő kanadai lovas csendőrséggel való együttműködést és a szakmai tapasztalatcsere lehetőségeit vizsgálándó. Megtekintették a Böszörményi úti csendőrlaktanyát, a bűnügyi laboratóriumot és nyilvántartást, illetve a kiskunhalasi lovas tanosztályt, kiemelt figyelmet

fordítva annak kiképzési módszereire. Végül a kanadaiak közösen portyáztak a mieinkkel a Hortobágyon. Ugyancsak itt jártak a lengyel rendvédelmiek is hasonló célzattal. A látogatásokat követően, mindkét esetben számos, a magyar mintát követő módosítást hajtottak végre a saját csendőrségeiken, mind a lengyel, mind pedig a kanadai illetékesek. A csendőrség békeszolgálatának ismertetését lezárandó, álljon itt egy mindenképpen tanulságos eset, amelyik talán több, megfontolandó gondolatot is tartalmazhat.

A mohácsi csata emlékünnepére készülén a MÁV pécsi üzletvezetőségének főtisztviselői, azért, hogy a Kormányzó Úr előtti tiszteletüket leróhassak, a megemlékezés napján, nem sokkal déli 12 óra előtt egy sínautóval indultak el Pécsről Harkányba. Alig haladtak azonban 7-8 kilométert, mikor egy kis kanyarnál a sínautójuk belefutott egy, a sín pár felett embermagasságában kifeszített drótba, amelyen - pontosan a két sín között - egy porcelán szigetelő lógott. Ez a kifeszített dróton lógó porcelán szigetelő bezúzta a sínautó szélvédő üvegét, de több kárt nem okozott, mert a sínautó belsejében középen szerencsére senki sem ült. A kifeszített drót pedig az ütközéskor elszakadt. A sínautó vezetője erős fékezés után állította meg a járművet, amelyből az utasok meglehetősen rémülten szálltak ki. Az ütközés helyszínétől mintegy egy kilométerre levő pellerdi vasútállomásra beérkezve jelentették az eseményt az ottani állomásfőnöknek és utasították, hogy azonnal jelentse az esetet a pécsi királyi ügyészségnek is. A vizsgálatot lefolytató csendőrök hamarosan ki is derítették, hogy az egyik pályaőr lehetett a ludas az esetben. Minderről így írt egyikőjük a feljegyzéseiben: Sírva kezdte a vallomását. Előadta, hogy 1936. augusztus 28-án, az eset előtti nap esti

óráiban hallotta az állomáson, hogy másnap a déli órákban egy sínautó fog menni Pécsről Harkányba az üzletvezetői személyzettel. Ezt hallva elhatározta, hogy drótot feszít a sín pár fölé, de olyanformán, hogy amikor az urak odaérnek, ő is akkor fog azon helyre érkezni, megállítja a járatot a drótakadály előtt, hogy baja ne essék senkinek. Úgy képzelte, hogy akkor életmentésért kifogják tüntetni és elő is fogják léptetni. Mikor megkérdeztem, hogy mégis miért kellett ilyen veszélyes játékot űznie, előadta, hogy a pellérdi vasútállomáson egyszerre kezdte a szolgálatot egy vasutas társával, aki őt már túlszárnyalta az előhaladásban, mivel már a táviratkezelést tanulja, míg neki az előhaladáshoz semmi szerencséje nincsen. A felesége pedig emiatt állandóan civakodik vele. Most alkalmat látott arra, hogy társát utolérhesse. Azonban nem volt szerencséje, mert az órája néhány percet késett és előbb jött a sínautó, mint azt számította. Bár a történet mozgatórugója egy házsártos feleség volt, az elkövetőt 2 év 6 hónapos börtönbüntetésre ítélték. Mert a rend az rend, az emberélet pedig nem játék. Vajon hasonlóan járnak el hatóságaink a többek életét is veszélyeztető mai vonatdobálókkal és kábel tol vaj okkal szemben is?

Mindenképpen meg kell emlékeznünk a magyar királyi csendőrség háborús szolgálatáról is. Elsőként a rendvédelemmel is kapcsolatos teendőkkel párhuzamos eseményekről, az úgynevezett partizánok elleni harcokról kell szót ejtenünk, amelynek során ki kell térnünk az újvidéki események néven elhíresült történésekre is.

Az első világháború végét követő gyalázatos trianoni békediktátum „legalizálása” után az elcsatolt Délvidékre a jugoszláv kormány több ezer szerb, bosnyák és montenegrói családot telepített be, akik az érintett területeken az ott élő magyarság rovására házat és földet kaptak. Ezeket a betelepítetteket felkészítették arra is, hogy az esetlegesen bevonuló magyar csapatok és az őket támogató helybéliek ellen különböző szabotázs cselekményeket hajtsanak végre, ha úgy alakulna a helyzet. Mikoron pedig a történelem kereke ilyenén fordulatot vett és már számolni lehetett a magyar hadsereg bevonulásával, akkor fel is fegyverezték ezeket a telepeseket, akiknél a náluk megszokott hagyományok miatt már amúgy is nagyszámú fegyver volt magánkézen.

Bácska felszabadítása után a magyar királyi kormány ezeket a telepeseket vissza is akarta küldeni eredeti lakhelyükre, de a szerb ellenállás a helyben maradást követelte meg tőlük, így sokan közülük visszamaradtak, erdőkben és félreeső tanyákon húzva meg magukat.

1941 nyarának vége felé a bácskai Sajkásságban (ez az Újvidék - Titel - Csurog határolta háromszög) már fordultak elő különböző szabotázs cselekmények, amelyek során a szerb partizánok már behordott asztagokat és kender kazlakat gyújtottak fel, illetve esetenként távíró és vasútvonalakat is megrongáltak. Ezeknél nagyobb, súlyosabb gondot jelentett azonban az a tény - amelyet a szegedi csendőrkerület egykorú nyilvántartásai is igazolnak - miszerint több csendőrünk esett orgyilkosság áldozatául a portyázások során.

Dr. vitéz Kovács Jenő százados a Csendőrségi Lapok 1942. augusztus 15-i számában így foglalta össze a délvidéki eseményekre vonatkozó megállapításait:

Január 5-én honvéd karhatalmi parancsnokság vette át a kutatások irányítását. Ez a karhatalom tetemes csendőr erőkkel lett megerősítve. A vidék megtisztítása egész január hónapban tartott és ezen idő alatt egy honvéd bajtársunk esett el és hét csendőr sebesült

meg könnyebben. A partizánokat rejtegető és őket támogató lakosság közül többen estek el a harcokban. Megállapítást nyert, hogy a szerb karácsony napjára, azaz január 7-ére nagyobb arányú felkelést szerveztek, amelynek első felvonása a zsablyai és a csurogi csendőr-és határvadász alakulatok megrohanása lett volna és az így szerzett fegyverekkel megerősítve akartak Újvidékre nyomulni a Sajkás vidék kommunistái. A zsidók mindenben egyetértettek a felkelő partizánokkal és az őket támogatókkal. De nemcsak a nemzetiségek közül kerültek ki partizánok, hanem magyar embereket is találtunk közöttük. Január 14-én esett el a Bánátból származó Molnár Gyula, aki Divnin Kartala mellett a partizánok egyik vezetője volt. A januári események, amelyekben a honvédség részt vett, a Miniszterelnök Úr által a Parlamentben felolvasott hivatalos jelentésből ismeretesek. A januári események után még három ízben vívtak tűzharcot az újvidéki nyomozó csoport járőrei Újvidék utcáin és minden alkalommal kommunista vezetőségi tagok kerültek kézre. Ezen harcok során könnyebben megsebesült Kelemen István őrmesternyomozó. Ezenkívül Topolyán és Szenttamáson voltak még február hó folyamán fegyverhasználatok az őrsök tagjai részéről kommunisták ellen. Május 2-án pedig Petróc községben egy zsidó kommunista, igazoltatása alkalmával lelőtte Kovács András próbacsendőrt, Nagy János csendőrt

pedig súlyosan megsebesítette. Az őrs kivonult tagjai a merénylőt a helyszínen agyonlőtték. Június hóban pedig a zsabylai őrs járőre használt fegyvert eredményesen egy kommunista ellen. Ezekben igyekeztem összefoglalni a délvidéki események történetét. Természetesen ez csak a vázlata annak, amit az ottani csendőrök és nyomozók végeztek, de mégis felöleli mindazt, amit a tisztánlátás szempontjából a Csendőrségi Lapok olvasói elé akartam tárni.

Hogy mégis némi fogalmat adjak, megemlítem, hogy egyedül az újvidéki szárny területén 1941. július 26-tól 1942. május 1-ig több mint hatvan szabotázs, kommunista bűncselekmény, fegyverhasználat stb. volt. A bácskai nyomozó csoportok pedig kb. 2800 kommunistával szemben folytattak le nyomozást, illetve a felszabadított Bácskában kb. 6500 beszervezett kommunista volt található. A bűncselekményeknek kommunista indító okai voltak és emellett könnyű volt ehhez megnyerni a szerb nacionalista eszmét. Természetesen összefüggésben álltak az események a szerbiai, horvátországi és az oroszországi partizán mozgalmakkal is.

A szemünk előtt lejátszódó szerbiai és horvátországi események bizonyítják, hogy mi lett volna a Bácskában is, ha a magyar csendőr és honvéd kellő időben és csírájában el nem fojtja a partizán mozgalmakat. Ezen a szemüvegen nézzük a délvidéki eseményeket és a hősi halált halt, megsebesült és sokat küzdő ottani őrsbeli és nyomozó csoportbeli bajtársaknak emlékét és munkáját pedig megkülönböztetett tisztelettel őrizzük meg, mert mindnyájan azért küzdöttek, hogy a drága magyar vérrel visszaszerzett bácskai rögök minél többet teremjenek és a kenyérből mindenkinek jusson egyformán.

A fentebb már említett, csendőreink illetve a fegyveres kommunisták között lezajlott zsablyai összecsapást további nyomozás, illetve razzia követte. Ez utóbbira az szolgálta indokul, hogy a beérkezett jelentésekből kiderült, hogy a partizánokat a helybéli szerb civil lakosság egy része is támogatta, valamint az, hogy a környékbeli tanyákon továbbra is sok partizán rejtőzködött. Ezért aztán a hatóságok kiterjesztették a kutatást a Sajkásság egész területére. Minekutána a csendőrség erői erre elégtelennek bizonyultak volna, így a Sajkásságban végrehajtandó razzia lebonyolításával Deák László honvéd ezredest bízták meg, aki három zászlóalj felett rendelkezett. A razziát le is folytatták. Az elfogott partizánok a kihallgatások során azt vallották, hogy társaik jó része a tél miatt Újvidékre húzódott be, és ugyanide szivárogtak át a Bánátból további fegyveresek is. Mindezeket követően vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes a Magyar Királyi Honvédség vezérkari főnöke, az 1942. január 15-én kelt, és a 4089/1942. számot viselő rendeletével a tisztogatási razziát Újvidék városára is kiterjesztette. Ezen rendelet hatására, Feketehalmy-Czeydner Ferenc altábornagy, a szegedi V. hadtest parancsnoka, 1942. január 18-án adta ki az 1300/1942. számú rendeletet, majd Grassy József ezredes, mint Újvidék katonai parancsnoka 1942. január 21-én bocsátotta ki a 136/K/6-1942. számú írásbeli karhatalmi parancsot, amely már részletekbe menően szabályozta az Újvidéken végrehajtandó razzia során betartandó előírásokat. Ebben leírták, hogy a razzia január 21-től január 23-ig fog tartani, illetve, hogy ezen időtartam alatt kijárási tilalmat fognak elrendelni, továbbá, hogy a házak kapuit zárva kell tartani, az ablakokat pedig el kell sötétíteni. A meghirdetett razziáról és az azzal kapcsolatos utasításokról a lakosságot a nyilvános helyeken kifüggesztett plakátok útján

tájékoztatott. Az érintett hatóságok azt is közölték, hogy a razzia célja az újvidéki házak és lakások átkutatása, a városban tartózkodó személyek igazoltatása és szükség szerinti meg-motozása lesz, azzal a célzattal, hogy a partizán- és a kommunista gyanús személyeket kiszűrjék, ezeket elfogják, illetve őrizetbe vegyék. Mindezen túl azt is kihirdették, hogy a jogtalanul birtokolt fegyvereket, valamint minden más katonai anyagot be fognak gyűjteni.

A razzia végrehajtására 1942. január 19-én és 20-án erős karhatalmi egységeket vontak össze, mégpedig az újvidéki 16. határvadász zászlóaljat, a magyar királyi 20. gyalogezred kiskunhalasi I. és II. zászlóalját, az 5. utászezred szegedi zászlóalját, az újvidéki honvéd kerékpáros zászlóaljat, a Folyami Flotta bizonyos egységeit, az újvidéki Rendőrség embereit, illetve a Magyar Királyi Csendőrség makói, szekszárdi és újvidéki egységeinek jó részét. Mindezek összlétszáma mintegy 5000-5500 főre volt tehető.

1942. január 20-án este nyolc óra után valamennyivel a városba rendelt alakulatok tisztjei számára az úgynevezett Báni Palotában eligazítást tartottak. Ezen a megbeszélésen a honvéd- és a rendőrtiszteken kívül a csendőrség képviselőjében bizonyosan jelen volt Gaál Lajos csendőr alezredes, az újvidéki csendőriskola parancsnoka, a makói tanszázad tisztjei, Csáky József és Kun Imre csendőr főhadnagyk, továbbá az újvidéki csendőriskolától Gerencséry Mihály csendőr főhadnagy, a szekszárdi csendőriskolától pedig dr. Zöldi Márton és Stepán László csendőr főhadnagyk, valamint Bátori Géza, Fóthy Ferenc és Horkay József csendőr alezredesek.

A Báni Palotában megtartott eligazításon Gaál Lajos csendőr őrnagy (később alezredes) többek között azt közölte az érintettekkel, hogy a razzia megtartására 21 -én, 22-én és 23-án kerül sor, majd Gaál őrnagy azt is kijelentette a fegyverhasználatra vonatkozóan, hogy a legkisebb ellenállás esetén is fegyvert kell használni. Ezen utasítás ellen - amint arról az eligazításon felvett jegyzőkönyv is beszámol - a jelenlévő csendőrtisztek közül dr. Képíró Sándor tiltakozott, mégpedig azzal az indoklással, hogy ezt a parancsot így, a Szolgálati Szabályzat szerint nem lehet végrehajtani. Éppen ezért Képíró azt kérte az eligazítást tartó felettesétől, hogy a fegyverhasználatra vonatkozó parancsát adja írásba, mire Gaál Lajos azt közölte, hogy ezt nem teheti meg, lévén őt magát is csak szóban utasították.

Mindezek után, mivel az utasítás ellene mondott a Szolgálati Szabályzatban leírtaknak, a többség elfogadta Képíró Sándor értékelését, miszerint a fegyverhasználatra vonatkozó-szóbeli parancs nem kötelező érvényű, így a karhatalmi feladat végrehajtásában nem a szerint, hanem a Szolgálati Szabályzatban előírt rendelkezéseknek megfelelően kell eljárni.

A razzia során a beosztott tiszteknek - honvédeknek, rendőröknek és csendőröknek egyaránt - egy-egy úgynevezett kutatócsoportot kellett vezetniük, illetve ellenőrizniük. A fennmaradt dokumentumok szerint az alábbi csendőrtisztek irányítottak ilyen kutatócsoportokat és vettek részt közvetlenül a razzia végrehajtásában: dr. Képíró Sándor, dr. Kacsko-vics Balázs, dr. Zöldi Márton, Budur Károly, Csáky József, Kun Imre és Gerencséry Mihály. Minden bizonnyal volt még néhány, hozzájuk hasonlóan kutatócsoportot parancsnokló csendőrtiszt, de az ő neveiket nem jegyezték fel. Egy-egy ilyen kutatócsoportba mintegy 50-60 fő volt

beosztva, akikből 10-12 járőrt állítottak össze. Mindösszesen 240 kutatójárőr felállítására került sor. Ezen járőrök tevékenységéért a járőrvezető, a csendőrök esetében általában egy-egy tiszthelyettes volt a felelős. Magasabb szinten természetesen a kutatócsoport parancsnokának kellett irányítania, felügyelnie és ellenőriznie az alárendeltségébe tartozó járőröket. A kutatójárőröket igyekeztek vegyes legénységgel ellátni, így az öt főből általában ketten csendőrök - a járőrparancsnokok nagyobbik része is közülük került ki -, még ketten honvédek voltak, akik mellé rendszerint egy a várost és a helybélieket is jól ismerő rendőrt is beosztottak. Feladataik közé tartozott az igazoltatás, az esetleges motozás, ha szükségessé vált, akkor a házkutatás és a gyanúsítottak őrizetbe vétele is. A kutatójárőrök összlétszáma 1000-1200 főt tett ki.

A fentebb említett kutatójárőrök mellett úgynevezett „gyűjtő” és „kísérő” járőröket is állítottak fel. A „gyűjtő járőrök” a kijelölt gyűjtőpontokhoz kísérték be az őrizetbe vett személyeket, a „kísérő járőrök” feladata pedig az volt, hogy az őrizetbe vett személyeket az újvidéki leventeotthonban felállított Igazoló Bizottság elé kísérijék. Sajnos sem a gyűjtő-, sem pedig a kísérő járőrök összetételéről és létszámáról sem rendelkezünk pontos információkkal, így azt sem lehet megállapítani, hogy ezek soraiban hány csendőr vagy katona, illetve rendőr teljesített szolgálatot.

A fentebb említett és a városi leventeotthonban működő Igazoló Bizottságot, Újvidék lakóit jól ismerő és köztisztelőben álló polgárokból - voltak közöttük egyházi személyek, újságírók, kereskedők, illetve a közjegyző és egy pénzügyi vezető - állították össze. A bizottság létszáma tíz fő volt. Az ő feladatuk az volt, hogy a razzia három napja alatt,

a magukat kellőképpen igazolni nem tudó és ezért előállított személyeket igazolják, vagy az általuk is ismeretlennek titulált és így partizángyanússá vált személyeket, valamint azokat, akik bűncselekményt követtek el a razzia során, a csendőrnnyomozóknak, illetve az illetékes bíróságnak átadják.

Ezen igazolóbizottság a három napos működése alatt mintegy 20 000 személyt igazolt vagy adott át a hatóságoknak! Az újvidéki leventeotthonban volt egyébiránt a razziát irányító parancsnokság székhelye is. A razzia részletes tervének kidolgozásáért egy csendőrtiszt - Gaál Lajos őrnagy az Újvidéki Csendőriskola parancsnoka - és egy rendőrtiszt - Tallián József rendőr főfelügyelő - volt a felelős.

1942. január 21-én reggel öt órakor sorakoztak fel a tisztek és alárendeltjeik az újvidéki csendőriskola udvarán. A razzia végrehajtására vonatkozó parancsnoki utasításokat a tisztek és a kijelölt járőrparancsnokok szóban és írásban is megkapták, majd nem sokkal később megkezdődött a razzia, amely este hat óráig tartott.

Az tagadhatatlan tény, miként az üggyel kapcsolatosan később lefolytatott vizsgálatok is tisztázták, hogy a karhatalmi feladat végrehajtására kiadott katonai parancsok és a razzia első két napjának gyakorlati végrehajtása nagyjából-egészében megfelelt az akkor hatályos törvényi rendelkezéseknek. Az első napon ugyan a leventeoti őrnagy parancsára az éjszakai órákban 15, míg a másodikon 5 személyt a Duna-parton lévő strand területén kivégezték, de ezeket, az elítélteket a városi igazolóbizottság se igazolta és a statáriális eljárás során partizánnak ítélték őket.

Minekutána az első két nap járőrözései nem jártak a partizánok elleni fellépés szempontjából nézve jelentősebb eredménnyel, Feketehalmy-Czeydner Ferenc tábornok és Grassy József ezredes az addigi eljárásokat kifogásolva szorosabb, szigorúbb eljárást követeltek beosztottaiktól a január 22-én este megtartott eligazításukon. Ennek megfelelően a járőröket ellátták egy, a gyanúsaknak ítélt személyek nevét tartalmazó listával, amely névjegyzéket a rendőrség, a csendőrség nyomozóosztálya, valamint a kémelhárító kirendeltség illetékesei közösen állítottak össze. Szomorú tény, hogy erre a listára rosszindulatú feljelentők információi alapján is fel lehetett kerülni...

Január 23-án reggel a razzia az előző két nap gyakorlatának megfelelően kezdődött meg, azzal a korábbiaktól való eltéréssel, hogy a „gyanúsak névjegyzékén” szereplő és ennek alapján előállítandó személyeket bekísérték a leventeotthonba. Szintén a később lefolytatott vizsgálatok bizonyították, hogy előfordult azért az is, hogy a kutatójárőr vezetője nem állította elő a névjegyzéken szereplő családot vagy családtagot, ha például a család tagjai közül csak egyvalaki is beszélt magyarul, illetve amennyiben igazolták, hogy valamely családtag már az Osztrák-Magyar Monarchia idején is teljesített katonai szolgálatot, azaz már Trianon előtt is újvidéki illetőséggel bírt. Ezen a bizonyos listán érthetetlen módon szerepeltek olyan személyek is, akiket a korábbi két nap valamelyikén már egyszer bekísértek a leventeotthonba és ott az igazolóbizottság igazolta is őket. Mindennek ellenére őket is lefogták 23-án és néhányukat később ki is végezték...

Forrás: Magyar Fórum, 2012. július 5., 2012. július 12., 2012. július 26., 2012. augusztus 2.

Kádár Éva:

**Kiegészítések egy hiányos képhez.
*Ferenczy László szerepe a magyarországi
holocaust idején.***

Előzmények

1944. március 19-ig. Magyarország német megszállásáig hazánk azoknak az államoknak a csoportjába tartozott, amelyek Németország különböző mértékben alárendelt szövetségesei voltak, és önként csatlakoztak hozzá.

Magyarország az 1930-as évek második felétől fokozatosan közeledett Németországhoz, és egyre inkább befolyása alá került. Ennek a jelenségnek az oka legfőképp az elcsatolt területeink visszaszerzéséhez fűzött remény volt. amelyre vonatkozóan Hitler ígéretet tett.

1943-ra hazánk csatlakozott a Tengelyhatalmakhoz alárendelt szövetségesként.

A segítség ára - zsidóellenes intézkedések

A német megszállásig Magyarország a zsidóság üldözése szempontjából szinte szigetnek számított. A zsidóság jogait korlátozó törvényeket hoztak ugyan, de 1944 márciusáig életük még nem került közvetlen veszélybe. A környező országokból - főleg Lengyelországból - menekült üldözöttek Magyarországon találtak menedéket.

1944. március 21-én. Németország rendelkezéseinek megfelelően Budapesten megalakult a Magyar Zsidók Tanácsa, amely összekötő szerepet töltött be a német hatóságok és a zsidóság között. Elnökéül Stern Samut választották meg. A Tanács 1944 novemberétől (a budapesti gettó megszervezése után) a nyilasok elől bujdosni kényszerült Stern helyett Domonkos Miksa irányításával működött.

Március 29-től, a Sztójay-kormány működése alatt megkezdtek az ún. zsidórendeletek életbe léptetését. Ezek egyre szűkebbre szorították a zsidók jogait és életterét. Elrendelték a sárga Dávid-csillag viselését, a zsidók vagyonának elkobzását vagy zár alá vételét. A zsidórendeletek végrehajtását Endre László, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára felügyelte.

Adolf Eichmann a Birodalmi Biztonsági Főhivatalnak a zsidókérdés „végleges megoldásával” megbízott osztályvezetője, aki a német megszálló csapatokkal együtt érkezett Magyarországra. Budapesten állította fel központját, és 10 vidéki kirendeltséget is szervezett.

Április 7-én német utasításra értekezletet tartottak a Magyar Királyi Belügyminisztériumban, ahol döntést hoztak a gettók felállításáról.

A végrehajtást csendőrkerületenként rendelték el. A gettók gyakran téglagyárak területén létesültek, ahol embertelen körülmények uralkodtak. Összesen 40 gettót hoztak létre.

Május 4-5-én Bécsben az SD (Német Biztonsági Szolgálat), a Birodalmi Vasút és a Magyar Királyi Csendőrség képviselői megtárgyalták a zsidók deportálásának menetét. Hivatalosan munkaerő-kiutaztatásról volt szó", valójában azonban a haláltáborokba szállították ki a gettók lakóit.

A Csendőrség és Ferenczy László szerepe a deportálásokban

A deportálás gyakorlati végrehajtására a Csendőrség kapott parancsot, és a kezdetektől részt vett benne.

A háború utáni vádakkal ellentétben ez nem a testület antiszemita, fasiszta jellegéből adódott. A csendőrség egészére ez nem volt jellemző.

Eichmann csoportjának létszáma csak az adminisztratív irányításra volt elegendő, a deportálás gyakorlati végrehajtásához szükséges karhatalmi erő hiányzott. Ezért vonták be ebbe a magyar Csendőrséget, szükség esetén a Rendőrséget és a Vámőrséget is (miután a deponálás vidéken indult meg, főleg a Csendőrséget használták fel).

A feladat irányítására Ferenczy László csendőr-alezredest, a budapesti Csendőrség Nyomozó-Alosztályának vezetőjét jelölték ki.

Ferenczy László 1898. március 8-án született Felsővisón. Életének a vizsgált események előtti részéről nem maradtak fenn dokumentumok, csak annyit tudhatunk meg róla, hogy 1917-ben kezdte meg szolgálati idejét, és 1940-ben léptették elő alezredessé.

A magyarországi zsidóüldözés ideje alatti tevékenysége ellentmondásos és különös volt.

Egyrészt folyamatosan végezte a parancsba kapott feladatot: a deportálások végrehajtásának irányítását, másrészt amint lehetőségei engedték, sokat tett az üldözött zsidóság megmentése, szenvedéseinek enyhítése érdekében.

Mentőtevékenységére az adta a lehetőséget, hogy hivatalból az összekötő szerepét töltötte be a Magyar Zsidók Tanácsa és a kormány ill. a német hatóságok (a Gestapo és a Sonderkommando) között.

Karl Lutz mentőakciója

A deportálások kezdetétől sokan vették ki részüket az embermentésből. Köztük volt Karl Lutz svájci konzul is, aki menleveleket adott ki, és lehetővé tette az üldözöttek Svájcba való kimenekülését.

Ferenczy ennek a tervnek a megvalósításában jelentős segítséget nyújtott.

Freudiger Fülöp, a zsidóság egyik legbefolyásosabb személyisége, a Tanács vezetőségének tagja így emlékszik vissza erre:

„Magyarországon a svájci képviselet vette kezébe ennek az első nagyszabású kivándorlási tervnek a megvalósítását. Svájc és a Vöröskereszt nevében Jaeger követ és Lutz főkonzul kezdett tárgyalásokat a különböző magyar és német kormány- ill. hivatalos szervekkel. [...] Ferenczy alezredes, (aki a svájci konzullal való tárgyalásokon részt vett), teljes erővel támogatta az ügyet.

Hamarosan megállapodás jött létre, melynek értelmében legelőször is egy kb. 2 000 személyből álló transzportot kívántak összeállítani. Úgy képzelték, hogy a transzport svájci kollektív útlevelet kap, s a Vöröskereszt, valamint a svájci követség hivatalnokai kísérik majd. Ferenczy még ahhoz is hozzájárult, hogy a magyar határig kellően erős csendőri fedezetet biztosítson, nehogy az SS a legutolsó pillanatban megint valami rossz húzást csináljon."

Az Auschwitz-i jegyzőkönyvek és a deportálások leállítása

Ferenczy - mint a Zsidó Tanács összekötője - a Tanács tagjai közül legfőképp Dr. Berend Béla főrabbi-val állt állandó kapcsolatban.

Dr. Berend Béla Szigetváron működött főrabbi-ként, majd 1944 márciusától a budapesti gettó főrabbi-jaként látott el lelkesítő feladatokat, és a Budapesti Zsidó Tanács vezetőségének tagja volt.

A Tanács tagjai értesüléseket szereztek arról, hogy a kiszállított zsidókat nem munkatáborokba viszik dolgozni (ahogy eddig mindenki hitte), hanem megsemmisítő táborokba, ahol szörnyű körülmények között tartják fogva, majd gázkamrákban megölik őket. Ferenczyhez júniusban jutottak el a hírek Auschwitz borzalmairól, amit először nem hitt el. A hírek hitelességének ellenőrzése céljából megkérte Berend főrabbit, hogy szerezzen információkat közvetlenül a zsidóságtól a Gestapo túlkapásaival kapcsolatban.

Erről tanúskodnak Berend Béla 1946-os - felmentéssel végződő - népbírószági perének dokumentumai. Részlet az ítélet indoklásából:

...a vádlott (Berend) őt (Ferenczyt) a zsidóság ügyeiben többször felkereste, a vádlottat később a németek elleni adatgyűjtésre kérte fel, amit a vádlott nem kis életveszéllyel vállalt is. Ezek az adatok később a kormányzóhoz jutva a németellenes front kialakítását eredményezték, Bonczos akkori belügyminiszter is ennek folytán hangolódott a németek ellen. (...) a vádlott őt (Ferenczyt) a pesti zsidóság deportálásának kivédésére, valamint egyes zsidó tudósoknak a munkatáborokból való leszerelésére kérte fel, bemutatta neki az auschwitzi borzalmakról készített jegyzőkönyvet, és bizonyította továbbá azt is, hogy 1944. augusztus havában Stern Samunak, Dr. Wilhelm Károlynak, Dr. Pető Ernőnek és ezek családtagjainak a Gestapo részéről történt letartóztatásából való kimentése is a vádlott által vezetett küldöttség fellépésének tudható be."

Ferenczy, miután információkhoz jutott Auschwitz szörnyűségeiről, személyesen akart meggyőződni azok igazságáról, és kérelmezte a német hatóságoknál, hogy személyesen ő, vagy egy általa kijelölt bizottság kimehessen megtekinteni az ún. munkatábort, még a következő csoport kiszállítása előtt.

A németek válasza az volt, hogy csak az újabb transzport után adnak erre lehetőséget. Ekkor megbizonyosodott arról, hogy a haláltáborokkal kapcsolatos hírek igazak. Ferenczy, ezen felháborodva, azonnali intézkedések foganatosítását követelte. A Zsidó Tanácstól szerzett információkról jelentést tett Sztójaynak, Jarosznak, Antalnak, Faraghónak, Bakynak és Endrének.

Ezután közvetlenül Horthy kormányzóhoz akart fordulni a deportálások leállításának kieszközlése céljából, ezért a megsemmisítő táborokról megtudottakat - amelyeket az ún. Auschwitz-i jegyzőkönyvek tartalmaztak - jelentés formájában átadta neki.

A nemzetközi tiltakozás mellett ez a sokkoló hatású dokumentum volt az, amely végül a Kormányzót a deportálások leállítására készítette.

A minisztertanács ülése június 24-én a deportálások várható következményeivel foglalkozott. A június 26-i koronatanácson Horthy felszólította a kormányt, hogy a budapesti zsidók deportálásához ne kezdjen hozzá. Július 7-én végleges döntést hozott a deportálások leállításáról.

A „csendőrpuccs”

1944 július elején Baky László politikai és Endre László közigazgatási belügyi államtitkárok Budapesten a Rendőrség megerősítésére csendőralakulatokat összpontosított annak ellenére, hogy a Kormányzó már meghozta deportálások leállításával kapcsolatos döntését.

Ekkorra már a fővárosban volt a galántai, a nagyváradai és az ungvári csendőr-tanzászlóalj, és néhány önálló tanszákad.

Az apropót a galántai egység zászlószentelési ünnepsége adta, amelyre zászlóanyának Horthy Miklósnét kérték fel.

A Kormányzó, ahogy későbbi visszaemlékezése tanúsítja, olyan információkhoz jutott, amely szerint a csendőrségnek ilyen nagyszámú egységét azért vonják össze, hogy az ő döntése ellenére a zsidók rajtaütésszerű deportálását végrehajtsák:

„Összefogásukra és eltávolításukra Baky és Endre, a két belügyi államtitkár rajtaütésszerű akciót tervezett. Erre a hírre az Esztergom mellett állomásozó páncéloshadosztályt Budapestre rendeltem, és a budapesti csendőrség parancsnokát utasítottam, hogy ha kell, erőszakkal akadályozza meg a zsidók elszállítását.”

Tehát a Kormányzó (ha hitelt adunk szavainak), környezetével ellentétben tudta, hogy itt nem egy ellene irányuló puccs készül, hanem az ő döntése ellenére végrehajtott deportálás.

„Horthy kormányzó környezetének néhány tagja egyre idegesebben szemlélte a készülődést. Felmerült bennük annak lehetősége (fél évszázad távlatából már tudjuk: alaptalanul), hogy a németekre támaszkodva a szélsőjobboldal kísérletet tesz a Berlin számára egyre kényelmetlenebbé váló kormányzó kikapcsolására az ország vezetéséből. Ha a német követség képes deportáltatni a budapesti zsidóságot, akkor a magyar szélsőjobboldallal együtt el is érte ezen célját. Maga a kormányzó nem vont le ennyire messzemenő következtetéseket. Bízott, és joggal bízott a csendőrök hűségében. Azt azonban el tudta képzelni, hogy a fővárosban összpontosított csendőri erőket felhasználják a zsidók puccsszerű deportálására, mielőtt még a csendőrök tudomást szereznének az ő tiltó parancsáról.” - fejt ki Ravasz István Csendőrpuccs vagy zászlószentelés című cikkében.

Felmerül a kérdés, hogy vajon ki hozhatta a deportálás titkos tervét a Kormányzó tudomására?

Az informátor olyan személy lehetett, aki egyrészt kapcsolatban állt a német hatóságokkal, (és ők megbízhatónak vélték), másrészt meggyőződése az akció megakadályozására készítette.

Ferenczy, mint tudjuk, hivatalból az összekötő szerepét töltötte be a Gestapo és a magyar kormány között, és a deportálások végrehajtásának irányításában betöltött szerepe miatt bíztak hozzájuk való hűségében.

Titokban átadott információkról az adott körülmények között nem készültek írásos feljegyzések, mivel azok bármikor a Gestapo kezébe kerülhettek volna. Ennek következtében semmiféle dokumentum nem támasztja alá azt, amit Ferenczy 1946-ban egy vele készült interjúban állított, viszont nincs olyan adat sem, amely ezt megcáfolná:

„Július 2-ra zászlószentelési ünnepséget akartak rendezni Budapesten. Ez persze ürügy volt, a cél: minél több megbízható csendőrt felhozni Budapestre, és velük a németek segítségével végrehajtani a zsidók deportálását. Ezt magától Endre Lászlótól tudtam meg. [...] Hatodikára volt kitűzve a rajtaütés. A csillagos házakból összeszedték volna a zsidókat, és a pályaudvarokon e célból veszteglő német szerelvények nyomban megkezdték volna kiszállításukat, mégpedig úgy, hogy naponta legalább 9000 zsidót szállítottak volna ki az országból. (...) A terv a megvalósulás előtt állott. (...) És ekkor ... ekkor futótűzként terjedt el a városban egy ellenőrizhetetlen, és ismeretlen forrásból fakadó hír. A hír arról tudott, hogy a csendőröket azért hozták fel Budapestre, mert Bakyék puccsot terveznek a kormányzó és a kormány ellen, és, a nyilasokat akarják uralomra segíteni. (...) És ez mentette meg a budapesti zsidóságot attól, hogy a németek és Bakyék már júliusban deportálják. Mert ha az igazság híre terjedt volna el, vagyis az, hogy a csendőrök azért jöttek volna Budapestre, mert a németek segítségével rajtaütésszerűen deportálni akarják a zsidókat - akkor senki az ujját se mozdította volna meg. Mert mindenki remegett, mindenki félt

a németektől. (...) De ha a kormányzó és a kormány ellen terveznek puccsot a csendőrök, az persze más! Akkor közbe is lehet lépni, anélkül, hogy a németek bármit is szólhatnának, hiszen a németek nem akarták a törvényes kormányt megbuktatni. A trükk sikerült...

- Ki volt a trükk kiagyalója?
- Nem mondhatom meg.
- Öntől indult ki ez a híresztelés?
- Nem mondhatom meg.
- Ne mondja meg. De okolja meg, miért nem mondhatja meg?

- Azért nem, mert ez a trükk elidegenítette a kormányzót a csendőrségtől." Amennyiben Ferenczy elbeszélése valós tényeken alapul, valaki (feltehetően ő) azt a hírt indította útjára a Horthy kormányzóhoz hű körökben (főleg a főtiszti kar tagjai között), hogy a Kormányzó hatalmának megdöntésére irányuló puccs készül. Így érte el, hogy a tervezett akciót a hadsereg megghiúsítsa.

Ravasz István fent említett cikkében a következőképpen írja le ezeket az eseményeket: „Július 2-án Lázár Károly altábornagy, a Magyar Királyi Testőrség parancsnoka - ekkor még önhatalmúlag - lépett. Tájékoztatta Koszorús Ferenc vezérkari ezredest, az 1. páncéloshadosztály vezérkari főnökét, aki épp a parancsnokot is helyettesítette. Budapesten akkor nem volt számottevő katonai erő, így jöttek számításba a közelben állomásozó páncélosok. (...) Július 3-án Koszorús ezredes már magától Horthytól kapott parancsot. (...) Koszorús személyesen szabta meg a feladatot a legnagyobb harcértékkel rendelkező 1. harckocsiezred és 1. felderítő-zászlóalj parancsnokának, Baló Zoltán ezredesnek és Németh Imre alezredesnek: »Még aznap éjjel kidolgoztam és írásban kiadtam (...) a részletes intézkedésemet Budapest megrohanására és lezárására (...) az abban foglaltak végrehajtásához általam Budapestről adandó rádióparancsra kell(ett) megkezdenem. « (...)»

Horthy 5-én este magához hívatta Koszorús ezredes és utasította, hogy a felrendelt csendőralakulatokat, a zászlószentelési ünnepséget megakadályozva távolítsa el a fővárosból. A zsidók puccsszerű eltávolításának megelőzésére, és nem a »csendőrpuccs« leverésére.

Koszorús 23.30-kor kiadta rádióparancsát a két nappal korábban általa meghatározott feladat végrehajtására. Az I. harckocsiezred és az 1. felderítő-zászlóalj még éjszaka elérte a fővárost. Az alosztályok (...) hajnalra elfoglalták kijelölt állásaikat. (...) 6-ra virradóra Lázár altábornagy parancsára testőrök vitték a Várba a csendőrszázadok parancsnokait. Ott a Testőrség parancsnoka tájékoztatást adott nekik a páncélosok felvonulásáról, és felszólította őket arra, hogy telefonon adjanak parancsot a vidéki helyőrségekbe történő, lehetőség szerint legrövidebb időn belüli visszaindulásra. A csendőrtisztek, bár nem értették a történeteket, s azok hátterét, a parancsot kiadták.

Koszorús ezredes reggel 7-kor tiszti járőrt küldött Baky államtitkárhoz. Emlékirataiban így ír:

»Értésére adtam, hogy a legfelsőbb parancs általam történő végrehajtásának kikényszerítésére az 1. pc. hadosztály csapataival itt állok. (...) elrendeltem Bakynak, hogy 24 órán belül a csendőrzászlóaljaitól ürítse ki Budapestet. (...) Néhány perccel 9 óra előtt Baky azt mondta a járőrparancsnoknak. (...) csendőreivel ki fog vonulni Budapestről.«

A csendőralakulatok 8-an délig befejezték a főváros kiürítését. 9-én a páncélosok visszatértek helyőrségeikbe. Az Eichmann-kommandó végrehajtó karhatalom nélkül maradt. Budapesten - egyelőre - visszaállt a hétköznapi rendje."

A budapesti gettó lakossága így egyelőre megmenekült a haláltáborokba szállítástól.

Folytatás a következő számban.

Tollal húzott sorsok

1920. JÚNIUS 4-ÉN, a Nagy-Trianon palotában a győztes hatalmakképviselői olyan békeszerződést tettek a magyar delegáció tagjai elé, amit alighanem maguk sem szívesen írtak volna alá. Európa azonban addigra teljesen kifordult magából, és a világ is legfeljebb csak nyomaiban emlékeztetett az I. világháborút megelőző évekre, évtizedekre - amelyekben lakozhatott némi boldogság, de a legkevésbé voltak békeidők.

A szerződés magyar aláírói kifelérőket...

Ha a foglalkozások közül kellene választani abból a szempontból, hogy melyik a leginkább jövedelmező a XX. század utolsó és a XX. század első huszonöt évében, alighanem a térképészek állnának nyerésre. Olyan sokszor ugyanis, mint abban az ötven esztendőben, talán soha nem kellett átrajzolni a világ és benne Európa térképét. Ennek okát és magyarázatát sokfelől össze lehet szedni. Megbújik az iparosodásban, a megállíthatatlan technikai fejlődésben, a régi rend romjaiból kinövő kapitalizmusban. Ott lakozik az országoként eltérő irányú és tartalmú, több-kevesebb

sikerrel polgárosodó társadalmi rétegek gazdasági és hataloméhségében. Megtalálhatók a nemzetállami eszmények ideáiban. És kimutathatók a világon szinte mindenhol meggyengült és fenntarthatatlannak tűnő gyarmati rendszer újraértelmezési törekvéseiből.

Mindent egybevéve az I. világháborút lezáró, Párizs környéki békeszerződések alighanem csak azt a vágyat és akaratot szentesítették, valamint érvényesítették, amire Európa és a világ gyarmattartó birodalmai már évtizedek óta áhítoztak: egy megváltozott gazdasági és társadalmi térben mindent újra akartak osztani. Legfőképpen területeket, javakat, gazdasági és hatalmi érdekeltségeket. A világ nagy nemzeteinek, a politikai és gazdasági erejüket fitogtató államok vezetőinek fülében éppen ezért szimfóniaként csendülhetett fel a Szarajevóban 1914. június 28-án eldördült pisztolylövések hangja, amikor is Gavrilo Prináp, a szerb Fekete Kéz nevű nacionalista mozgalom tagja agyonlőtte az osztrák trónörökös, Ferenc Ferdinándot és feleségét, Chotek Zsófia hercegnét. S bár a háborút az Osztrák-Magyar Monarchia a Szerb Királyságnak küldött hadüzenete indította el, annak kitörésére minden nagyhatalom, valamint nemzeti önállóságában reménykedő kis ország már évek, évtizedek óta várt - és készült.

Vagyis utazni kell az időben ahhoz, hogy megértsük, mi is történt 1920. június 4-én a Nagy-Trianon palota termében. Ebben az utazásban nincsen semmi dicsőséges vagy lélekemelő, ám tanulsága annál több, szétszálazható, elemezhető. Már csak ezért is fontos beszélni róla. Lehetőleg úgy, ahogyan már Tacitus, az I. században élt történetíró is mondta: mindenről csak harag és elfogultság nélkül szabadna írni - igaz, ez neki sem sikerült. De a történelem már csak olyan, hogy személyes, nehezen függetleníthető az embertől.

A XIX. század második felének eseményei előrevetítették a megállíthatatlant. Ha csak a tengerentúlra pillantunk, a függetlenségi, majd a polgárháborútól még erősebbé vált Amerikai Egyesült Államok terjeszkedését láthatjuk. A kontinensnyi ország a századforduló végén még a hispánok ellen is győztes csatát vívott, aminek következtében Spanyolország elveszítette karibi gyarmatait. Amerika jelentős méretű és erejű hatalmi tényezővé vált, amire Európának figyelnie kellett. Keleten ugyanakkor Japán előretörése, politikai és gazdasági nyitási folyamata követhető figyelemmel, valamint az egyre erőteljesebb ütemben ébredező kínai társadalom. Európában mindez nyugtalanná tette a gyarmataikat mind nehezebben irányító és ellenőrző birodalmakat.

A XIX. század második felében Kelet-Közép-Európában is átrendeződtek az erőviszonyok. Mert ami például a magyarok történelmi esélyének indult, az 1867-es kiegyezést a nyugati hatalmak korántsem nézték jó szemmel. Ausztria és Magyarország alkujával ugyanis olyan államszövetség jött létre, amelyik magában hordozta az iparosodás és a polgárosodás, vagyis a felemelkedés és megerősödés ígérét.

De nem ez volt a térségben az egyetlen zavaró tényező. Európa peremén ugyanis háborúba kezdett két komoly méretekkel és főként haderővel rendelkező birodalom: a cári orosz és a szultáni török. Igaz, ehhez az is kellett, hogy a kettőjük, vagyis főként az érdekeik között húzódó ütközőzóna nemzetei (montenegróiak, szerbek, bolgárok) közül többen-fellázadtak a török uralom ellen, a többiek pedig, jól felmérve az erőviszonyokat, a későbbi győztes oroszok oldalára álltak. Jutalmuk nem maradt el, az 1878.-as San Stefanó-i béke megkötésével ugyanis, az Oszmán Birodalom visszaszorulásával párhuzamosan, önálló nemzetközösségé, országgá válhattak. Szerbia és Románia független lett, Montenegró kétszer akkorára hízott, és létrejött Nagy-Bulgária.

A térképészeknek bőven akadt munkája, de a változások már túlságosan jelentősnek bizonyultak a polgárosodott nyugati államok vezetői számára: a térséget instabillá, szinte ellenőrizhetetlenné tették. A San Stefanó-i béke pontjait éppen ezért még azon a nyáron felülírták egy Berlinbe összehívott kongresszuson, mondván, az orosz-török megállapodás figyelmen kívül hagyta a nagyhatalmak érdekeit. Vagyis ismét munkába állhattak a térképészek. Változtak a határok, ráadásul a frissen létrejött országoké is (az Osztrák-Magyar Monarchia 1878-ban például elfoglalta, 1908-ban pedig bekebelezte Bosznia-Hercegovinát), és ez sok nemzet tagjainál provokációk, erős vita tárgyát és főként területi követelések alapját képezte - az 1912-ben és 1913-ban kitört balkáni háborúk miatt megint számos megbízást kaphattak a térképészek.

Európa tehát ilyen előzményekkel, frissen rajzolt az országok határait nem túlságosan komolyan vevő, nemzetállami ambíciókkal rendelkező, gazdasági és politikai előnyökre törő uralkodókkal, politikusokkal, katonákkal és polgárokkal fordult rá a XX. századra és rohant az 1914-es események felé. A szemben álló felek küzdelmeire még csak azt sem lehetett mondani, hogy ne lettek volna nyílt sisakosak, és ez az Osztrák-Magyar Monarchia területén élő nemzetiségi kisebbségek számára is hivatkozási alapot teremtett. A magyarok helyzetét nem könnyítette meg az sem, hogy a monarchikus berendezkedésben Ausztria társa volt, hiszen míg az osztrákok a határukon belül lényegében anyanyelvi többségben éltek, addig az akkori Magyarország területén a magyar anyanyelvűek aránya csak a XX. század fordulóján lépte át az 50 százalékot a teljes népességhez viszonyítva. Mindez önmagában talán még nem is lett volna gond, de az ország - az 1848-as forradalom eszméi alapján is - évtizedekre visszamenőleg adós maradt a területén élő nemzetiségi kisebbségek (főként román, szlovák, német, szerb, rutén, horvát) jogait és lehetőségeit rendező törvénnyel - 1868-ban született ugyan egy, ami kevésnek bizonyult, majd

1907-ben az Apponyi-féle törvény, de ez meg asszimilációs törekvéseket is tartalmazott. Ezt azért fontos megemlíteni, mert amit a nagyhatalmak a Párizs környéki békeszerződéseket megelőző tárgyalásokon ezzel kapcsolatban talán jogosan a magyarok szemére vetettek, azt a Nagy-Trianon termében kiterített nagyhatalmi békediktátum is figyelmen kívül hagyta. Nevezetesen azokat a nemzetiségi, anyanyelvi, társadalmi-kulturális szempontokat, amelyek alapján a magyarság szinte egésze egy országhatáron belülre kerülhetett volna.

Készülhettek megint a térképészek. A I. világháború győzteseinek nem fogták vissza magukat akkor, amikor fel-, vagyis elosztották az országok területeit. A háborúban legyőzött államok közül a Német Császárság (békeszerződés: 1919. június 28., Versailles) számos gyarmatát elveszítette (britek, franciák, belgák, dél-afrikaiak, portugálok, japánok, ausztrálok, új-zélandiak osztoztak rajta), európai területeiből pedig főként a franciák, valamint az akkoriban ismét és megint az önállóságát és területi határait kereső, a szomszédaival folyton hadban álló Lengyelország (Második Lengyel Köztársaság), illetve az 1918 őszén frissen alakult Csehszlovákia kapott. Bulgáriától (békekötés: 1919. november 27., Neuilly-sur-Seine) szintén területeket csatoltak az 1918 decemberében létrejött Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz (a későbbi Jugoszlávia), valamint Görög- és Törökországhoz. Az Osztrák-Magyar Monarchia császári fele, Ausztria ekkor már megkapta „büntetését”; 1919. szeptember 10-én, nem messze Párizstól, Saint-Germain-en-Laye-ben írták alá a szerződést, amelynek következtében az ország mérete a negyedére, 84 ezer km²-re zsugorodott, és mintegy 6,5 millió lakosa maradt. Országtestéből Lengyelországnak, Csehszlovákiának, a 48 éve fennálló Olasz Királyságnak, a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságnak, valamint az alig ötven éve létező Romániának jutottak területek.

A magyaroknak ezek után legfeljebb illúzióik lehettek arról, hogy az I. világháború győzteseinek és az antanthatalmak kegyesen bánnak a legyőzöttel (bízva a Thomas

“Mindenről csak harag

És elfogultság nélkül szabadna írni”

Woodrow Wilson amerikai elnök által képviselt igazságos béke elvében), ám hiába érveltek a nemzeti és gazdasági integritás egységének szükségessége mellett, valamint hiába hivatkoztak az ezeréves Magyarország tatárt és törököt megállító elévülhetetlen érdemeire, az ítélet kimondatott: az országtól elcsatolták területének kétharmadát, lakosságának pedig több mint felét. A békeszerződés eredményeképpen - Horvátország nélkül - a mintegy 282 ezer km² összterületű Magyar Királyság széthullott, mérete akkor 92,9 ezer km²-re csökkent, valamint a mintegy 18,2 milliós fős lakossága 7,6 millióra esett vissza. Romániáé lett a Partium, Máramaros, Erdély, Kelet-Bánság; Csehszlovákia megkapta a Felvidéket és Kárpátalját; a Délvidéket (Drávaköz, Bácska, Nyugat-Bánság, Vendvidék nagyobb része és a Muraköz) pedig a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, és még Ausztria is gyarapodott burgenlandi magyar településekkel.

A helyzet érdekessége, hogy Románia 1918. december 1-jén, egy korábbi antantígéretnek megfelelően, a gyulafehérvári nemzetgyűlésen lényegében már magához csatolta Erdélyt. Az események kaotikusságát mutatja, hogy az I. világháború végét követő és a trianoni szerződést megelőző időszakban több ízben születtek, önkényes határmeghúzási javaslatok (1918. november, Belgrád; 1919. március, Vix-jegyzék; 1919. június, Clemanceau-jegyzék).

A Magyarországnál nagyobb területi veszteséggel talán csak a törökökkel 1920. augusztus 10-én, Sévres-ben aláíratott békeszerződés járt. Miután az Oszmán Birodalom ezt követően fel is bomlott, az újonnan szerveződő Törökország számos jelentős, 1920-ban elvesztett területet visszaszerzett magának.

Az I. világháborút lezáró, a vesztes oldalon álló Magyarországgal szembeni békediktátum részletei ismertek. A párizsi béketárgyalások magyar delegációjának vezetője, gróf Apponyi Albert 1920. január 6-án Párizsban egyenesen úgy fogalmazott az elébe tett békediktátumról, hogy „ha Magyarország abba a helyzetbe állíttatnék, hogy választania kellene ennek a békének az elfogadása vagy aláírásának visszautasítása között, úgy tulajdonképpen azt a kérdést kellene feltennie magának: legyen-e öngyilkos azért, hogy ne haljon meg?”.

Keserű szavak ezek, teli reménytelenséggel. A győztes hatalmak vezetői (angol, francia, olasz, amerikai) ugyanis olyan határozott mozdulatokkal rajzolták át Európa térképét s nem csak a kontinens országait érintő határokat; valamint a vesztes államok kormányainak olyan könnyed csuklómozdulattal írták elő, hogyan és milyen mértékben szervezhetik meg belső életüket, hogy ez már önmagában magában hordozta a következő háború kirobbanását. Az 1914-1918 között zajló öldöklést akkor még úgy hívták, a Nagy Háború, s a magukat bölcsnek gondoló diplomatáknak, politikusoknak és hadvezéreknek fogalmuk sem volt arról, hogy a következő* még ennél is nagyobb lesz. Mert az lehet, miként a mondás is tartja, hogy a háború első áldozata az igazság, ám az igazság, s főként az igazságérzet értelmezése sokféle, így arra hivatkozva békét kötni sem egyszerű. Ezt amúgy már a Párizs környéki békeszerződések idején is tudni lehetett, nem véletlen, hogy azóta is oly sokan idézik Ferdinánd Fosch francia marsallt, aki anno így fogalmazott: „Ez nem béke, hanem fegyverszünet húsz évre.”

F. Tóth Benedek

Forrás: Szabad Föld, 2020. június

Visszafordítható-e a történelem kereke?

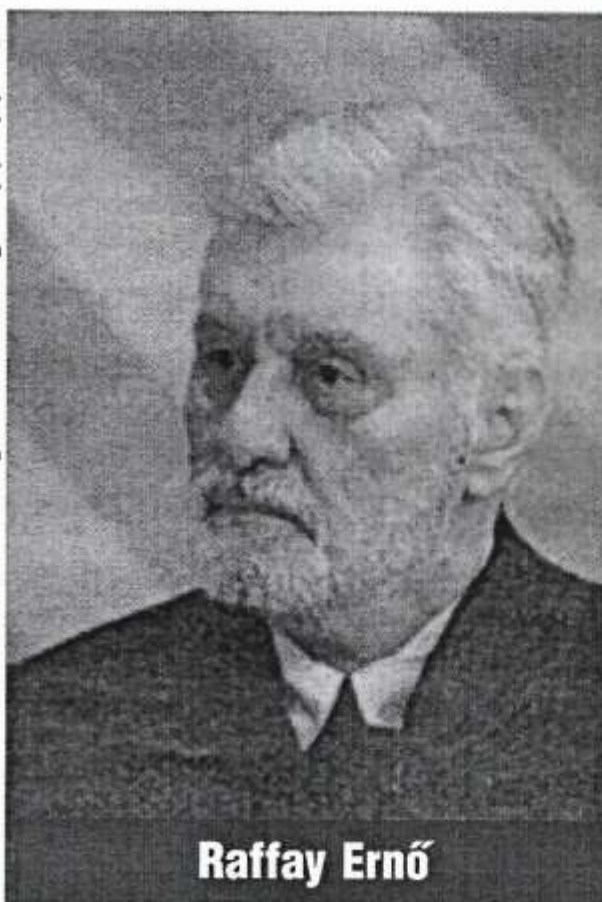
Összeállította: *Haraszi Gyula*

A TRIANONI BÉKEDIKTÁTUM száz éve született meg, de máig hatással van a közép-európai gondolkodásra. Ezt mi sem példázza jobban, mint hogy a történészek között ma is élő vita alakul ki az esemény előzményeinek és következményeinek megítélésében. Három, a témával alaposabban is foglalkozó történész véleményére voltunk kíváncsiak. A válaszokat nem szerkesztettük, nem gerjesztettünk újabb vitát. A megnyilatkozások alapján hagyjuk, hogy az álláspontok és nézőpontok között maga az olvasó dönthessen.

1. Mi volt a történelmi, politikai előzménye, oka a trianoni békediktátum ránk kényszerítésének, mi vezetett az ország megcsonkításához? Megelőzhető lett volna-e a tragédia, és ha igen,, hogyan?

Raffay Ernő történészprofesszor, egykori országgyűlési képviselő, az Antall-kormány Honvédelmi Minisztériumának politikai államtitkára:

Trianonnak külső és belső okai voltak, amelyek 1920 előtt körülbelül fél évszázad alatt tették meg negatív hatásukat. A külső okcsoportba a nagyhatalmak érdeellentétei és szövetségei tartoztak. A Magyar Királyság a Monarchia részeként Németország szövetségese volt. 1918-1920 között Clemenceau azt akarta elérni, hogy Németország többé ne találjon nagyhatalmi

Raffay Ernő

szövetségest maga mellé. A francia szabadkőműves kormány külügyminisztere, Pichon pedig azt mondta: „magyar nemzet voltaképpen nem létezik”, mindössze 15 ezer birtokos családból áll. A francia külügyminisztérium vezérritkára, Berthelot pedig így érvelt a londoni konferencián: „Nincs magyar nemzet, nincs dinasztia, mindössze egy korona van, valamint 15 ezer, osztrákból lett nemes...” A francia érdek miatt zúzták szét a katolikus Monarchiát, és a protestáns-katolikus Németországot emiatt gyöngítették meg. Magyarország szétdarabolása a külső okcsoport másik részéhez kötődik: a szomszéd népek vezetői már a Trianon előtti évtizedekben kidolgozták, hogy adott esetben mekkora területeket vennének el Magyarországtól. Brátianu a Tiszát tette magyar-román határfolyónak, Kramaf pedig Magyarországból csak Budapestet és közvetlen környékét hagyta volna meg (lásd Popély Gyula könyveit). Ehhez képest a trianoni határok szinte csodásak! A belső okcsoportba tartozik az 1914 előtti Képviselőház működése: az ellenzék az obstrukcióval meggátolta, hogy a haderő megerősítését célzó, 1911-ben beterjesztett véderőtörvényt ne lehessen elfogadni. Ezt Tisza gróf csak 1912 nyarán, a háború kirobbantása előtt két évvel fogadtatta el, s kezdődhetett meg a közös és honvéd haderő fejlesztése. Eközben az antanthadseregeket nagymértékben erősítették. (Még a szövetséges Románia is nagy összeget, évi 70 millió lejt fordított haderejére.) A belső okok közé tartozik a baloldali (liberális és szocialista) szabadkőművesség államellenes tevékenysége: ők ugyanis sajtójukkal meggyöngítették a nemzetet összetartó szálakat. Ez vezetett a Károlyi-kormányhoz: 4 miniszter és 8 államtitkár volt radikális liberális

és szociáldemokrata-marxista kormánytag, mindegyikük a keresztény magyar nemzetállam kipróbált gyűlölője. (E sikertelen kormányukat majd 1994-ben alkotják újra.) Amikor a leginkább lett volna szükség az összetartásra, megölték (Pogány-Schwarcz és társai) Tisza grófot, s nem védték meg az országot a román, szerb és cseh megszállóktól, pedig erre volt elegendő katona.

Szakály Sándor történészprofesszor, az MTA doktora, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója, a Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi tanára:

Szakály Sándor

- Néhai Szakály Ferenc (1942-1999) barátom, a kitűnő középkorász baráti beszélgetések során nemegyszer említette, amikor Trianon volt a téma: Trianon az oszmán-török hódoltság idejével kezdődött. Magam úgy vélem, sok igazság van egykori mondataiban. A XVI-XVII. században a Magyar Királyság területének jelentős részét elfoglaló oszmán-török hódítást követően, a XVIII. században az ország területére nem kis számban települtek be - telepítették be

- különböző nemzetiségű jobbágyok, iparosok; illetve korábban az oszmán-török hódítás elől menekülő sok, más nemzetiségű személyt fogadott be a Magyar Királyság. Ezek a nemzetiségek az idők folyamán a Magyar Királyság lakóinak mintegy ötven százalékát tették ki. (Az 1910-es népszámlálási adatok szerint a magukat magyarnak vallók 54 százalékát, míg a nem magyarok együttesen 46 százalékát

tették ki az ország lakosságának. Ezen adatok a közjogi értelemben önálló Horvátország adatai nélkül értendők.) A XIX. század közepétől erős törekvések voltak a különböző nemzetiségek körében a magyar Szent Korona országai szomszédságában található, a XIX. század harmadik harmadára már egységesnek tekinthető szomszédos államokhoz -Szerbia és Románia - való csatlakozáshoz. A politikai, gazdasági, kulturális, vallási viták és ellentétek azonban még nem vezettek volna a Magyar Királyság szétszakításához, az 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződéshez (a mi szóhasználatunkban békediktátum), ha nincs a világháborús vereség 1918-ban, és a nagyhatalmaknak érdekében állt volna az Osztrák-Magyar Monarchia fennmaradása. De nem állt érdekükben. Ez gyakorlatilag el is döntötte az Osztrák-Magyar Monarchia - és benne az Ausztriával társország Magyarország - sorsát. A győztes nagyhatalmak vezetői úgy látták, hogy a korábbi ígéreteik - főleg területi kérdésekről volt szó - beváltása a vesztesek rovására gond nélkül megoldható. Ahogy a történelemben már oly sokszor - szinte mindig -, a győztesek írták a feltételeket, a legyőzöttek pedig azokat tudomásul vehették. A korábban remélt „igazságos béke” - szép szó, de nem létezik a gyakorlatban - illúzió maradt. Ez már akkor magában rejtette egy újabb világégés lehetőségét, mert az aláírt békeszerződések mindig addig vannak érvényben, amíg az aláírók közötti erőviszonyok meg nem változnak, és a „nagy döntéshozók” különböző érdekei nem írják felül az egykoron aláírtakat. A magyarság számára tragikus békediktátumot elkerülni nem lehetett, de talán a Magyarországot ért területi csonkításokat lehetett volna némileg enyhíteni. Hiába hangoztatta egyetlen megszólalási lehetősége alkalmával a magyar békedelegáció vezetője, Apponyi Albert gróf a sokat emlegetett, híres beszédében, hogy Magyarország a népszavazást tartaná megfelelő eljárásnak a vitatott területek esetében, és annak eredményét előre elfogadja, nem győzte meg a döntéshozókat.

Egry Gábor történész, az MTA doktora, a Politikatörténeti Intézet főigazgatója:

Az Osztrák-Magyar Monarchia elveszített egy általa kirobbantott háborút. Az előző két évtizedben a Monarchia mindkét fele kereste a módját a nemzeti és a demokratikus igények kielégítésének. Ausztriában ezt rugalmasan tették, de a háborús hisztéria nyomán félretették az addig kiharcolt nemzeti és demokratikus jogokat, ami aláásta a rendszer t á m o g a t o t t s á g á t . Magyarországon a fő cél a magyar uralom fenntartása volt, az elit még a demokratikus jogok (választójog, földreform, szabadságjogok stb.) kiterjesztésétől is vonakodott, nemzeti autonómiákról - ellentétben Ausztriával - hallani sem akart.

Egry Gábor

Reformokat csak azt követően tartott lehetségesnek, hogy a nemzetiségek jelentős részét sikerül asszimilálni, illetve a parasztság és a városi munkások, kisiparosok politikai, szociális és újraelosztási igényei mérséklődnek, kielégítésük már nem veszélyezteti az elit pozícióját. Az évtizedes feszültségek mellett a háborús kimerültség vezetett el az összeomláshoz, amikor a társadalom szemében a rendszer elvesztette jogcímét az uralomra. Közös demokratikus tapasztalat és szocializáció híján, nem lévén demokratikus alternatíva, az újat akaró mozgalmak és a tömegek számára

kívánatosabb lehetőségnek tűnt az önálló nemzetállam. Egy demokratikusabb Magyarországon talán erősebbek lettek volna a magyarbarát nemzetiségi csoportok, és létrejöhetett volna az egymást elfogadó elit csoportok koalíciója is. Ezzel együtt is 1918. október végén legfeljebb a határok lehettek volna kérdésesek, a szétesés nem.

2. Mik voltak Trianon legsúlyosabb következményei a XX. században?

Raffay Ernő:

Trianon által 90 százalék fölötti magyar lakossággal létrejött a független Magyarország. Ez tény, ugyanakkor minden következménye negatív: elvették, s azóta is megszállás alatt tartják a magyar országterület több, mint kétharmadát; szétdarabolták a magyarság etnikai testét, amely kezdte betölteni a Kárpát-medencét (1867: 44,4 százalék magyar, 1910: 54,5). Sok ezermilliárd értékű, mindenféle anyagi javakat is elvettek, s azóta is kiaknázzák ezeket. 1918 ősze óta minden, ideiglenesen megszállt magyar területen zajlik (s ebben az évben fölerősödni látszik!) a magyarság tönkretétele, vagyonától, iskoláitól, kulturális és egyházi javaitól való megfosztása. S még egy demográfiai adat: egy tanulmány szerint az 1980-as évek végén, ha az 1910-ben érvényes születési, halálozási és magyarosodási ráta megmarad, hazánknak körülbelül 36 millió lakosa lenne, ebből 32 millió magyar. Ha e sort 2020-ig kibővítem, az ország lakossága legalább 40 millió lenne, alig néhány millió nemzetiséggel. Íme, a tragédia.

Szakály Sándor:

A trianoni békediktátum eredményeként Magyarország - nevében a Magyar Királyság - önálló, független állam lett, de napjainkig feldolgozhatatlan következményekkel. Az ország területének kétharmada került más országokhoz - Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Állam, Csehszlovákia, Ausztria,

Olaszország, Lengyelország -, és a magyar lakosság egyharmada idegen uralom alá. Egy európai nagyhatalom, az Osztrák-Magyar Monarchia társországa közép-európai kis országgá vált, amelyet a területének jelentős részét megszálló román, szerb és cseh-szlovák csapatok 1918-1920-ban - addig szinte soha nem látott módon - kifosztottak. Egyértelművé vált, hogy a későbbiek során Magyarország azon országok felé keresi majd az együttműködés lehetőségét és azokhoz fordul segítségért, amelyek maguk is a versailles-i békerendszer vesztesei, és annak megváltoztatásáért kívánnak megtenni mindent. Az 1930-as évek második felére ez a két ország a világháború másik nagy vesztese, Németország és a világháború győzteseinek nagy vesztese, Olaszország volt. Az ő támogatásukkal - Franciaország és Nagy-Britannia hallgatólagos hozzájárulásával (1938-1939) - sikerült 1938 és 1941 között elérni a trianoni békeszerződés előírásainak módosítását, az ennek eredményeként visszatért területekkel megnövekedett Magyar Királyság pedig Közép-Európában meghatározó tényezővé vált. Ezek az eredmények azonban az újabb világháborús vereség következtében semmivé váltak, és az 1947. február 10-én Párizsban aláírt békeszerződés felért egy új Trianonnal.

Egry Gábor:

A Monarchia utódállamai gazdasági téren, a közös piac és gazdasági együttműködés híján kiszolgáltatottabbak és Csehszlovákia kivételével szegényebbek lettek, belpolitikájukat pedig egyre mélyülő nemzeti és politikai törésvonalak határozták meg. Ezen egyikük sem tudott úrrá lenni, és a harmincas években világszerte teret nyert ultranacionalizmus a kisebbségek helyzetét is egyre lehetetlenebbé tette. Végül mindez a náci Németországot hozta kedvező helyzetbe, ami a nemzetállami szuverenitás elvesztéséhez vagy korlátozásához és népiirtáshoz, etnikai tisztogatáshoz vezetett. Ami a magyarokat illeti, százezres migrációs hullám következett, és a revíziós propaganda

ellenére a magyarországiak körében a kisebbségi magyarokkal szemben már 1945 előtt jelentősen felerősödő ellenérzések. A kisebbségi magyar középosztály komoly pozícióvesztést szenvedett el, más rétegek nem részesültek az utódállamok újraelosztási politikájának (elsősorban földreform) áldásaiból. A nemzeti kultúra fenntartásához szükséges intézmények és jogok teljességét nem élvezhették a bűjtatott, majd később nyílt diszkrimináció egyre több területre terjedt ki. A második világháború alatt gyakorlatilag teljes jogfosztással kellett szembenézniük. A kisebbségi jogok szűkkeblűségén a rákövetkező szocialista korszak sem változtatott, az egyéni jogegyenlőséget is csak a rendszerváltás hozta el.

3. Milyen hatása van Trianonnak mára nézve? Miért élő trauma ez száz évvel az események után is, hogyan lehetne orvosolni Trianon súlyos következményeit? Mire kell, hogy emlékeztessen bennünket a 100. évforduló?

Raffay Ernő:

Az idegen megszállás alatti magyarság tönkretétele a NATO és a V4-es szerződés paravánja mögött, a magyarellenés EU kötelékében folyamatosan, mindennap zajlik.

A NATO életveszélyes, az EU megakadályozza a nemzeti és keresztény politizálást: e két szervezetből azonnal távoznunk kell. E súlyos következményeket a totálisan irreális területi autonómiával csak kicsiny, bár fontos területen lehet mérsékelni. Ezt fontos lenne elérni, ha volna realitása - de nincs. A helyes megoldás a magyar kormány részéről az 1947. évi párizsi békediktátum kapcsán a határmódosítás fölvetése Magyarország javára. A kimondott tények szerint van Európában olyan nagyhatalom, amely támogatná Magyarországot e szándékában. Ha nem ezt tesszük, „Trianon 200” idején a sovinszta, magyar területeket

megszállva tartó „szövetségeseink és ellenségeink” országaiban a magyarok indián típusú rezervátumokban élnek majd. Valóban ez a helyzet: több szomszédos ország részben a megszállónk, részben a katonai szövetségesünk - miközben például Európa legsovínisztább országában, Szlovákiában a magyarság lassan végveszélybe jut, s nem elsősorban az állampolgársági ügy miatt. Román NATO-szövetségeseink pedig folyamatos belpolitikai-erkölcsi és gazdasági válságban lévén, lelki sérülései kezelésére egyetlen összetartó erőként alkalmazza a szervezett, legmagasabb szinteken jelentkező magyarellenességet. A magyarság az idő szorításában él. Az utolsó lehetőségeket kell kialakítani egy nemzet eltűnésének megállítására. Erős gazdaság, erős hadsereg, s ami a legfontosabb: összetartás és erős magyar lélek kell a helyzet megfordítására.

“Ahogy oly sokszor, szinte mindig, a győztesek írták a feltételeket”

Szakály Sándor:

A történelem kereke - szokták mondani - nem visszaforgatható. Trianon napjainkban is bennünk és velünk él. Az egykori döntés gyakorlatilag a XX. század elejétől rányomja a bélyegét a magyar közgondolkodásra, de a mindennapjainkra is. Azok a nemzettestvéreink, akik a mai országhatárainkon kívül élnek, mindennap szembesülnek a döntés számukra/számunkra szomorú kihatásaival. Nyelvhasználat, kulturális lehetőségek, politikai és emberi jogok... Gondoljunk csak a Benes-dekrétumokra! Mindezekkel kell együtt élnünk ma, de ezzel együtt és ennek ellenére tartsuk magunkat ahhoz, hogy egy nemzet vagyunk a fennálló földrajzi és politikai országhatárok ellenére is! Trianon pedig

soha ne kopjon ki az emlékezetünkéből! Segítsék abban megtartani Juhász Gyula szomorúan szép sorai: „És nem lehet feledni, nem, soha [A bölcsőket és sírokat nekünk, / Magyar bölcsőket, magyar sírokat, / Dicsőség és gyász örök fészkeit.” (Trianon)

Egry Gábor:

Trianon szentesítette azt az állami szerkezetet, ami ma is meghatározza a térséget. Átalakult a magyar nemzettudat, regionális magyarságváltozatokat teremtett ott, ahol csak kistérségi vagy helyi változatok voltak (felvidékiség, vajdaságiség), felerősítette ott, ahol már volt ilyen (erdélyiség). Ez a sokszínűség már meg is marad, ahogy a magyarországiak és kisebbségi magyarokhoz és magyarok mai viszonya a kisebbségi magyarokhoz és Trianon emlékezetéhez sokszínűbb annál, hogy egységesen traumaként írjuk le. Tragédia, elkeseredettség, beletörődés, közömbösség, irigységgel vegyes ellenszenv, naiv és lelkes rácsodálkozás a kisebbségi magyarokra, egymás lenézése, elmaradottként kezelése 1918 óta folyamatosan és egyidejűleg van jelen. Nincs és nem is lesz egység abban sem, hogy a magyar nemzet kulturális vagy politikai közösség. Ezek elfogadása, helyükön kezelése, a magyarság sokszínűségének értékelése, vagyis egymás iránti megértés és empátia segíthet meghaladni ezt, megerősíteni a kölcsönös nemzeti szolidaritást. A kisebbségi magyarok nemzeti-kulturális hátrányait pedig kisebbségi jogok, ideértve a nemzeti autonómiát, tüntethetik el. Trianon tanulsága, hogy volt egykor egy világ, amelyben teljesen természetes volt az, ha a szomszéd mást gondolt a világról, más nyelven beszélt, és ez a világ nem volt rosszabb annál, amikor mindenkit egyformává akartak tenni. Ehhez azonban szabadságra és autonómiára van szüksége mindannyiunknak, legyen az nemzeti, helyi, kisebbségi, vallási. A centralizálás és homogenizálás végül senkinek sem jó, és nem is feltétlenül sikeres -lám, száz év múltán is mindenhol élnek magyarok.

Átalakul a haderő

Kaposváron, a Somogy Megyei Kormányhivatalban tartott előadást Benkő Tibor honvédelmi miniszter a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program eddigi eredményeiről, az elkövetkezendő években megvalósítandó feladatairól. Beszámolt a Magyar Honvédség haditechnikai modernizációjáról, a hazai fegyvergyártás újraindításáról, az önkéntes tartalékos rendszer működtetéséről, a honvédelmi kutatások és az innováció céljairól.

A biztonsági helyzet romlása kapcsán kifejtette: olyan új, hibrid hadviselési formák jelentek meg - beleértve a kibertéren belüli hadviselést -, s a terrorizmus olyan globális mértéket öltött, amelyekre a NATO-nak és tagállamainak is választ kell tudni adni. Ezért döntött úgy a kormány, hogy 2016-tól tízéves, nagyszabású honvédelmi fejlesztési programot valósít meg, amelynek eredményeképpen a Magyar Honvédség a térség meghatározó, ütőképes haderejévé válik. A program a haditechnikai fejlesztéseken túl magába foglalja a katonai életpálya modellt, a tartalékos rendszer struktúrájának frissítését, valamint a honvédelmi oktatás és hazafias nevelés megreformálását is. Benkő Tibor rámutatott, hogy a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program a kormány egyöntetű erkölcsi és anyagi támogatásával valósul meg. A tárca idén 513 milliárd, jövőre pedig 616 milliárd forintos büdzséből gazdálkodhat, a nemzetközi kötelezettségként vállalt, a védelmi kiadásokra fordított évi 2 százalékos, GDP-kiadást pedig határidőre,

2024-re teljesíti Magyarország. „Meg kell értenünk: magunkért, gyermekeinkért, az országért, a jövőért tesszük azt, amit teszünk. Mindennek a biztonság az alapja. Ezt a célt szolgálja a haderőfejlesztés” - mondta a miniszter.

A tárcavezető hangsúlyozta: a nemzeti haderő fejlesztése magában foglalja a területi alapon működő önkéntes tartalékos rendszer kiépítését is, amelyben a megyei védelmi bizottságok és az önkormányzatok munkájára is számítanak, hiszen békeidőben kell megteremteni annak lehetőségét, hogy különleges jogrend esetén az ország védelmi képessége biztos alapokon működhessen. Mint mondta, a cél az, hogy a haderőfejlesztési program eredményeképpen mintegy 30 000 hivatásos katona és 20 000 önkéntes tartalékos szolgálja a hazát.

A tárca vezetője rámutatott, hogy a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program elsődleges és központi helyén a hivatásukhoz hű, esküjüket minden körülmények között szem előtt tartó katonák állnak. Ezért vezették be a katonai életpályamodellt, amely a leendő és aktív katonáknak egzisztenciális és erkölcsi garanciákat egyaránt biztosít. A miniszter külön kiemelte a prioritásként kezelt hazafias nevelés fontosságát is. Mint mondta, a minisztérium és a Magyar Honvédség rendszerbe szervezeten számtalan programot - többek között a honvédelmi táborokat, az oktatási ösztöndíjrendszert, a Honvédelmi Sportszövetséget és a Honvéd Kadétprogramot - működtet a fiatal generációk megszólítása és támogatása érdekében.

A miniszter elmondta, hogy a honvédelmi fejlesztések a program megvalósításának határideje, 2026 után sem fejeződnek be, hiszen a honvédségnek mindig készen kell állnia, hogy hatékonyan tudjon reagálni az aktuális kihívásokra. Előadásának zárszavában rámutatott: a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program a legjobb úton halad a sikeres megvalósítás felé. „Megváltoztatjuk a Magyar Honvédség arculatát, képességeit, s gyakorlatilag mindent, ami vele kapcsolatos. A fejlesztés számtalan területen zajlik egyszerre. Köszönet illet mindenkit, aki érti és támogatja közös céljainkat” - mondta Benkő Tibor, aki az eseményt követően kötetlen beszélgetést folytatott hivatásos, szerződéses és önkéntes katonákkal.

FORRÁS: *honvedelem.hu*
 FOTÓ: *Ruzsa István*

Elhunyt Bajtársaink

Fájó szívvel tudatjuk, hogy a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület két hűségese tagja, tartó oszlopa 2020 első felében gyógyíthatatlan betegség következtében elhalálozott. Hitünk szerint lélekben találkoznak csendőr édesapjukkal, majd a Hadak Útján együtt portyáznak hazánk biztonságáért.

Vitéz Hangodi János tb. csendőr zászlós

Csendőr családban született 1934. július 11.-én Abádszalókon. Szeretett édesapja Hangodi János csendőr alhadnagyként szolgált 1945-ig. Az utolsó 10 évben lovascsendőr őrsparancsnok, majd csendőr szakaszsparancsnoki beosztásokban.

János 10 éves koráig csendőrőrsökön élt és nevelkedett, beleivódott a vallásos neveltetés és hazaszeretet mellett a csendőrség ismerete. Még idős korában is név szerint emlegette az őrsökön szolgáló csendőröket. A háború végén, 1945.-ben angol hadifogságba esett a családjuk is. Az édesapa kiváló lovassági tudása miatt vonzó ajánlatot kapott az angol táborparancsnoktól, ő mégis a hazát választotta. De nagyot kellett csalódniuk. A többi csendőrrel együtt már a magyar határon letartóztatták. A csendőrségi múlt miatt évtizedekig a kegyetlen üldöztetések és megaláztatások korát szenvedték el.

Mindezek miatt az életveszély kockázatát is vállalva egész családjuk az emigrációt választotta. Új hazájukban Canadában egész életükben megőrizték magyarságukat, hazaszeretetüket.

Esztikével szeretett feleségével nagyon szorgalmas, embert próbáló munkával komoly egzisztenciát és elismerést szereztek maguk és családjuk számára. A rendszerváltás után gyakran hazalátogattak. Hangodi bajtársunk a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület aktív tagjaként több alkalommal részt vett egyesületünk rendezvényein, adományaival is segítette a M. kir. Csendőrség ügyének hazai szolgálatát.

2020. április 21.-én (canadai idő szerint 22.-én) gyógyíthatatlan betegsége következtében 87.-ik életévében hunyt el Victoriában (Canada). Drága emlékét Csendőr Bajtársi Egyesületünkben és a szívünkben kegyelettel megőrizzük! A Hadak Útján találkozunk!

Vitéz Harmatos László tb. csendőr alhadnagy

Bajtársi közösségünkben megrendüléssel értesültünk a szomorú hírről, hogy vitéz Harmatos László Bajtársunkat, elnökségünk tagját, hősiezen viselt betegsége közben 2020. június 28.-án hetvenhetedik életévében magához szólította a Teremtő.

Szakonyban született 1943. július 27.-én. Édesapja, Hatmatos Lajos csendőr tiszthelyettes volt, aki 1946-ban a nyikolajevi szovjet hadifogolytáborban elszenvedett bántalmazások következtében hunyt el. Harmatos László bajtársunk egész életében Őt tekintette példaképének, majd egyesületünkben szívügye volt a Magyar kir. Csendőrség ügyének szolgálata.

Hosszú éveken át példásan ellátott tiszteletbeli csendőr őrsparancsnoki tisztsége mellett az elnökségi tagsággal járó munkában is mindig élen járt. Tettekben is! A csendőrnapiokon a Szent István Napi budapesti ünnepségeken a csendőr díszalegységben, a csendőr mártírok emlékhelyeinek koszorúzásain csendőr egyenruhában, a farkasordító hideg teleken és a forró nyári napokon egyaránt.

Halálával legjobb bajtársunk, barátunk egyikét veszítettük el. A zalaegerszegi Ferencesek római katolikus templomban július 11.-én mély fájdalommal vettünk tőle végső búcsút. Egyesületünkől elnökünk vezetésével, nyolcfős küldöttséggel imádkoztunk a lelki üdvéért abban a reményben, hogy a Hadak Útján ismét találkozunk Harmatos László bajtársunkkal!

A szentmise után tartott zártkörű beszélgetésen tisztelegtünk elhunyt bajtársunk befejezett élete előtt. A családtagok, a barátok, ismerősök méltatták emberi nagyságát. Közöttük vitéz Ságvári Pál a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület elnöke családcentrikussága mellett három pontban foglalta össze elhunyt bajtársunk, barátunk kiemelkedő erényeit. Hívő katolikus életvitelét, hazaszeretetét és a m. kir. Csendőrség ügyének hűséges szolgálatát.

Vitéz Harmatos László bajtársunk drága emlékét szívünkben, a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületben kegyelettel megőrizzük! A Hadak Útján Találkozunk! Nyugodj békében!

A Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület főbb hírei

(2020. április 1. - szeptember 1.)

Az ismert koronavírus járvány kapcsán bevezetett korlátozó intézkedései miatt tervezett rendezvényeink többsége elmaradtak, mint a Szent István Nap budapesti rendezvényein való részvételünk, elnökségi ülés, koszorúzások. Szervezeti életünk ügyeit többségében a net-en és telefonon intéztük.

Megtartásra kerültek:

Július 11.

vitéz Harmatos László bajtárs (elhunyt június 28.-án) egyházi búcsúztatásán a MCSBE- 8 fővel képviselte az Egyesület tagságát. Zalaegerszegen a Ferencesek r. katolikus templomában és az ezt követő zártkörű rendezvényen. (v. Dr. Gulyás István, Dr. Horváth László, v. Németh Zsolt, v. Ságvári Pál, Takács István, Takács Erzsébet, Tóth Csaba, Tóth László.) A zártkörű rendezvényen az özvegy felkérésére az Egyesület elnöke, v. Ságvári Pál méltatta vitéz Harmatos László bajtársunk kimagasló emberi értékeit.

Július 15.

A Bajtársi Egyesületek Országos Szövetség budapesti küldött gyűlésén a MCSBE-et az Egyesület elnökének felkérésére v. Tóth László alelnök bajtárs képviselte. A BEOSZ elnökségét Hazuga Károly elnök bajtárssal az élen egyhangúan (ellenszavazat nélkül) 5 évre újraválasztották.

Március 20-a helyett a járvány miatt halasztva, küldött közgyűlést tartottunk Budapesten a Kerepesi úti honvédségi laktanyában. Napirend szerint az Egyesület 2019 évi munkájának értékelésében és személyi ügyekben döntött a küldöttgyűlés, elfogadva az elnökség 2020. január 30.-i ülésének előterjesztéseit.

A meghívott 25 küldött közül 2 fő igazoltan távol, a közgyűlés határozatképes volt. Meghívott vendégek: Dr. Havasi Zoltán r. dd. tábornok, Esküdt Lajos ny. ezredes a BEOSZ alelnöke. Himnusz, ima, díszőrség felállítása a csapatzászlóval. Lelki szolgálatot vitéz Szemeti Ferenc ny. lelkes ezredes, a MCSBE vezető tábori lelkesze tartotta. Díszőrök: Balog Tamás, Nagy Sándor, Kovács Antal tb. csendőrök.

A MCSBE 2019 évi szervezeti életéről v. Ságvári Pál elnök, a gazdálkodás és a pénzügyi helyzetről lg. Bánsági Miklós elnökségi tag, gazdaságvezető jelentett a küldöttgyűlésnek. Mind két területen tovább erősödött az Egyesület. V. Matolcsi András FEB elnök jelentésével együtt a küldött gyűlés elfogadta azokat. Ezen belül a személyi kérdésekben Dr. Horváth László és v. Ságvári Pál lemondási kérelmét, továbbá Kovács Csaba és Kusbus István tagfelvételét, Tóth Csaba elnökké, Bálint Csaba elnökségi taggá választását és Németh Zita kizárását tárgyalta. Tóth Csaba és Bálint Csaba köszönetet mondtak az új tisztségbe történt megválasztásukért.

A meghívott vendégek hozzászólásaikban a MCSBE sikeres működéséről és a leköszönő elnök példaértékű munkásságáról szóltak. Dr. Havasi Zoltán rendőr tábornok az Országos Rendőr Főkapitány nevében ajándéktárgyat, Esküdt Lajos ezredes a BEOSZ elnök megbízásából elismerő oklevelet, kitüntetést, ajándékot adott át v. Ságvári Pálnak. A küldött gyűlés nevében dr. v. Gulyás István méltatta az elnök emberi tulajdonságait, vezetői érdemeit. Javasolta v. Ságvári Pál örökös tiszteletbeli elnökké választását és róla csendőr kitüntetés alapítását. Javaslatait a küldöttgyűlés elfogadta.

Augusztus 14.

Cegléden a MCSBE iratanyagainak és tárgyi eszközeinek átadása átvétele rendben megtörtént. Tanuk: Dr. Francsics Ottó ny. r. ezredes elnökség tagja, Ig. Bánsági Miklós elnökség tagja. Az átadás-átvételtől 3 példányban hivatalos formában jegyzőkönyv készült.

Augusztus 22.

Magyar Csendőr 2.-ik szám lapzártá és kéziratának leadása 24.-én a nyomda részére.

Lapzártá: 2020. augusztus 22.

Híven, becsülettel, vitézül!

Magyar Csendőr Bajtársi Egyesület elnöksége

Drábik János: Százéves Trianon - Döntsük meg? Törődjünk bele? Kik Trianon igazi felelősei?

A trianoni békediktátum bizonyíthatóan hamis tényeken és adatokon alapul. Ezt a szerződést a győztes antanthatalmak a kisantant-szövetségeseikkel kötötték a magyarokról, de nem a magyarokkal. A versailles-i Trianon-palotában a magyar küldöttséggel nem tárgyaltak, csak közölték velük a korábban már - nélkülük - meghozott döntéseket. A győztesek a trianoni békeparancsban csak a magyar nemzettel szemben

tagadták meg az érvényes nemzetközi jogelvek alkalmazását. Egyedül a magyar néppel és államával szemben nem alkalmazták sem a történelmi, sem a nyelvi-etnikai, sem az önrendelkezési elvet.

A történelmi magyar állam kétharmad részének elcsatolásával a területszerző államok kisajátították maguknak az így megszerzett országrészek történelmét is. Nem ismerhették el, hogy azok magyar területek, magyar történelemmel. Ezért egy hamis - mítoszokon, legendákon és történelemhamisításon alapuló - cseh és szlovák, román és délszláv történelmet kreáltak. Az elcsatolt területekkel együtt a magyar anyanyelvű lakosságból is több mint hárommillió a megkérdezésük nélkül az uralmuk alá került. Az új elit sajnálatos módon a mai napig despotaként elnyomja a magyar nemzet hatalmuk alá került részét.

(Részletek a Könyvből)

Fotók a m. kir. csendőrség életéből

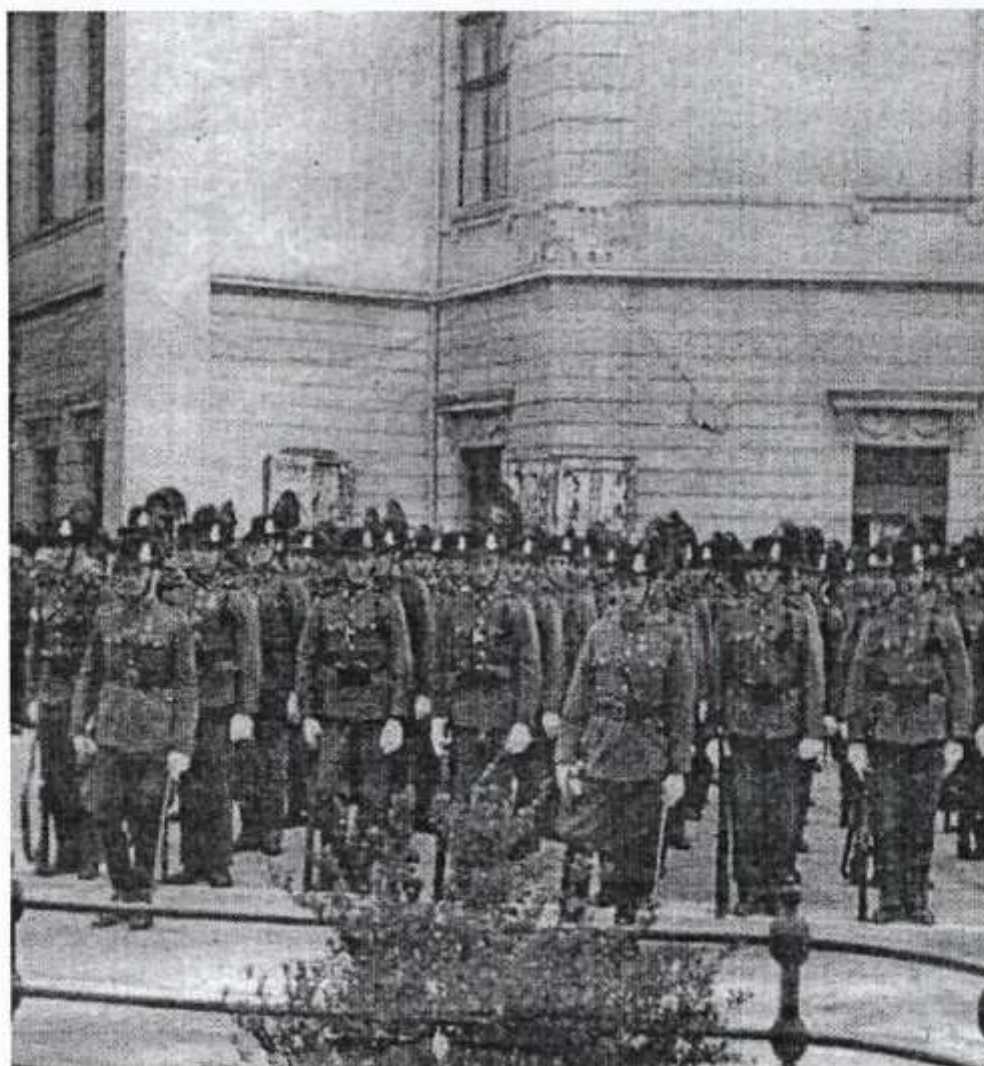
A nagyváradai csendőriskola tisztikara

Csendőreink egy vasútállomáson

Magyar csendőr a felszabadult Nagyváradon

Csendőrök Szabadkán

Újvidék

Lengyel főhadnagy

Fotók a MCSBE eseményeiről

Zalaegerszegen, v. Harmatos László temetésén

Balról jobbra:

**Tóth László, dr. Horváth László, Takács István, v. Ságvári Pál,
v. Ig. Gulyás István, v. Tóth Csaba, v. Németh Zsolt**

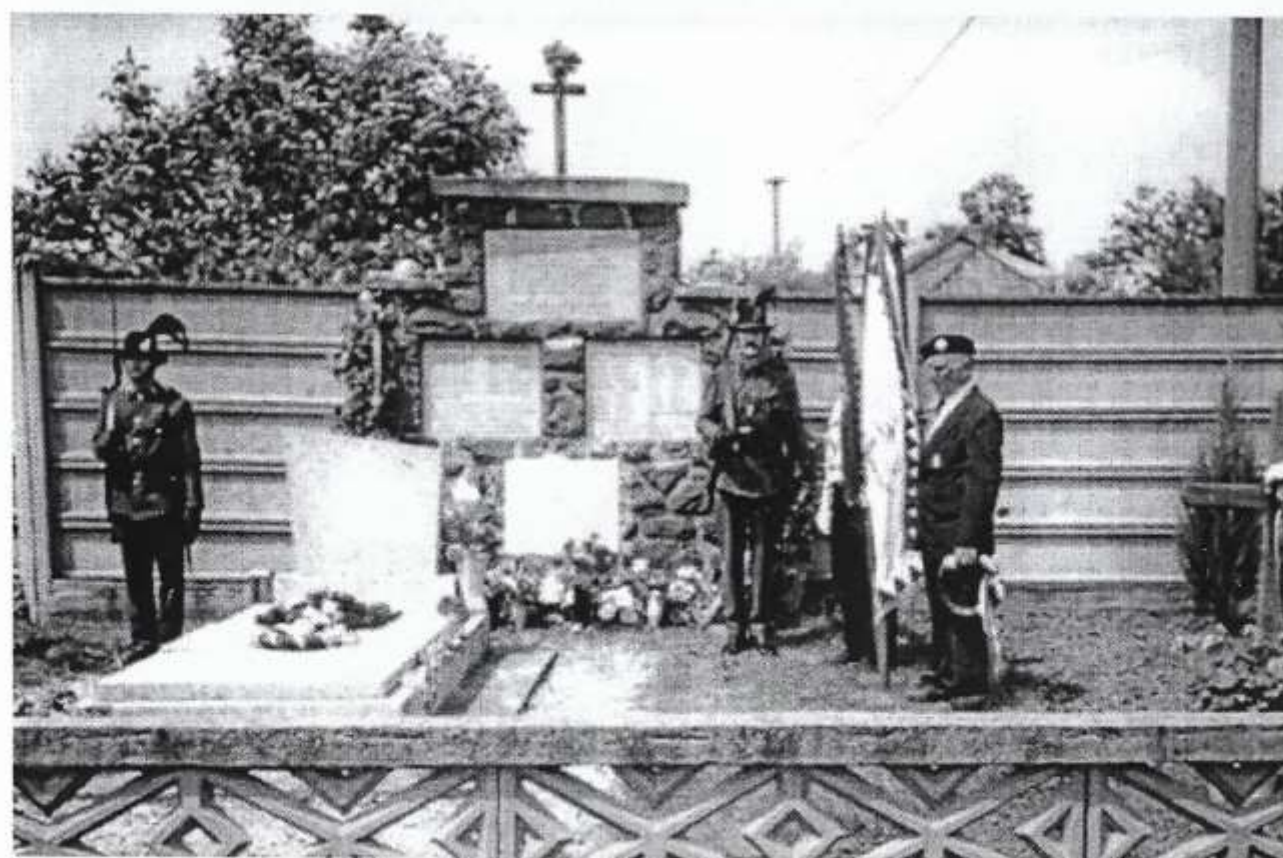
Fotó: Takács Erzsébet

**Hadtörténeti Intézetben a csendőrhősök emléktábla
tb. csendőr díszőrséggel**

Csendőrnapi ünnepségen a Szent Margit Gimnáziumban

**Letkésen a Szent László Hadosztály
hősi halált halt katonái és csendőrei emlékére**

Tartalom

Harminc év emléképei.	3
Tóth Csaba.	10
Hőseink.	14
Wass Albert.	16
Kosaras Péter Ákos: Elhallgatott történelem.	20
Kádár Éva: Kiegészítések egy hiányos képhez 1. rész. ...	37
Tollal húzott sorsok.	47
Vissza fordítható e a történelem kereke?.	54
Átalakul a haderő.	64
Elhunyt bajtársaink.	67
MCSBE főbb hírei.	70
Könyvajánló.	73
Fotók a m. kir. csendőrség életéből.	74
Fotók az MCSBE eseményeiről.	77

Magyar Királyi Csendőrség

1881 - 1945

Híven,

becsülettel,

vitézül !

Csendőr tízparancsolat

- 1. Megemlékezzél arról, amivel Istennek tartozol !*
- 2. Én vagyok a te hazád: Nagy-Magyarország !*
- 3. Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó !*
- 4. Légy erkölcsös, józan életű, engedelmes !*
- 5. Tiszteld előjáródat, mint atyádat, szeresd bajtársaidat, mint tenmagadat !*
- 6. Tanulj és tudj: a tudás második fegyvered !*
- 7. Védj a másét ! A magadét ne pazarold !*
- 8. Mőgötted a törvény. Előtted is az legyen !*
- 9. Igaztalanul ne vádold, fegyvered ártatlant ne bántson !*
- 10. A család szentély. Ha magadnak nincs: őrsődben, s a körül megtalálod !*